

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาครูแผนกศึกษาธิการ และ
กีฬาจังหวัดหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การศึกษาค้นคว้าดำเนินไป
ตามความมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. ระบบการศึกษาของประเทศลาว
2. สภาพและความเป็นมาของการปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ
3. สภาพทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
4. ความต้องการพัฒนา
5. การพัฒนาครูตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
6. วิธีการพัฒนาครู
7. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระบบการศึกษาของประเทศลาว

ประเทศลาวได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษา และรัฐบาลลาวได้มีนโยบายด้านการศึกษา
จึงทำให้ระบบการศึกษาของลาวได้รับการบูรณะให้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ตามนโยบาย “เอาการศึกษา
ไปก่อนงานอื่นชั่วคราว” ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์
ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสังคมเนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้
คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต สามารถพัฒนาศักยภาพ และความสามารถที่จะดำรงชีวิต
และประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์พัฒนา
ประเทศอย่างยั่งยืนได้ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้อง
เป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพ
ทำให้เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ไขปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง
พัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้
และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
การจัดการศึกษาถูกกำหนดในระบบการศึกษาแห่งชาติ ภาคที่ 2 ของกฎหมายการศึกษาแห่งสาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีสาระสำคัญคือ “ระบบการศึกษาแห่งชาติเป็นระบบเอกภาพ ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาในโรงเรียน และนอกโรงเรียนเคียงคู่กันไปในทุกระดับชั้น ทุกชั้น การศึกษา โดยมีเนื้อหาหลักสูตร และสถานะเท่าเทียมกันระบบการศึกษาแห่งชาติแบ่งเป็นชั้น และ ชั้นเรียนต่าง ๆ นับแต่การศึกษาก่อนวัยเรียนถึงการศึกษาระดับสูง”

1. หลักสูตรการศึกษา

ในภาคที่ 4 ของกฎหมายการศึกษาได้กำหนดชัดเจนเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรส่วนกลางที่เป็นเอกภาพทั่วประเทศ และหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื้อหาหลักสูตรในการจัดการศึกษาในโรงเรียน และนอกโรงเรียนในแต่ละชั้นเรียนล้วนมีมาตรฐาน ความเท่าเทียมกัน โรงเรียน ศูนย์การศึกษา วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย มีสิทธิและหน้าที่ในการ เปลี่ยนแปลงพัฒนาหลักสูตรตามแผนปฏิรูปการศึกษาตามความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ โดยมีองค์การที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับรอง การอนุมัติหลักสูตรการศึกษาทุกชั้น ทุกรูปแบบในระบบการศึกษาแห่งชาติ เป็นสิทธิขาดของกระทรวงศึกษาธิการแต่เพียงผู้เดียว สำหรับหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ท้องถิ่นเป็นผู้ศึกษาค้นคว้า และเสนอให้แผนกศึกษาธิการ จังหวัดหรือศึกษาธิการนครหลวงเป็นผู้อนุมัติตามความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา การสอบ และออกประกาศนียบัตรรับรองระดับการศึกษา หรือการเทียบวุฒิการศึกษาระหว่างภายใน และต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ออกข้อกำหนด และระเบียบการคุ้มครอง หรือจัดการ อย่างเป็นนมหาภาคในทุกระดับ ใช้ภาษาลาวเป็นภาษาทางการในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้น การศึกษาทั่วประเทศ การจัดการเรียนการสอนด้วยภาษาต่างประเทศก็สามารถดำเนินได้ แต่ต้อง ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ อย่างกว้างขวาง

2. โอกาส และความเสมอภาคของผู้เรียน

สิทธิเสมอภาค และ โอกาสทางการศึกษาได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่า “พลเมืองลาวทุกคนโดยไม่จำแนกชนชาติชนเผ่า ล้วนมีสิทธิได้รับ การศึกษาเล่าเรียน ร้องขอ กล่าวฟ้องและปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง” กฎหมายการศึกษาก็ได้ ระบุความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้เรียนโดยชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนคือ ใครเรียนในระดับใดนักศึกษา และนักค้นคว้าคือผู้เรียนในระดับใด ซึ่งมีสาระสำคัญคือผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการศึกษา เรียนรู้ แสวงหาความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา และวิชาชีพโดยโรงเรียน ศูนย์การศึกษา สถาบัน การศึกษา และองค์การบริหารการศึกษาทุกชั้น ต้องรับประกันความเสมอภาคต่อผู้เรียนโดยเฉพาะ เพศหญิง ชาวเผ่า และคนพิการ การอุปถัมภ์และช่วยเหลือผู้เรียนนั้นรัฐบาลลาวมีระบอบอุดหนุน ช่วยเหลือผู้เรียนที่ยากจน ผู้ด้อยโอกาส เด็กหญิง และชาวเผ่า ผู้ที่มีพรสวรรค์ เรียนเก่ง โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งผู้พิการส่งเสริมให้บุคคล นิติบุคคล องค์กรต่าง ๆ และสังคมช่วยเหลือผู้เรียนดังกล่าว ด้วยรูปการที่เหมาะสมสำหรับเด็ก หรือผู้เรียนที่มีปัญหา (ผู้ที่ถูกกักตัว หรือต้องโทษอื่น ๆ) รัฐบาล มีหน้าที่จัดตั้ง และสร้างเงื่อนไขให้ได้รับการศึกษาอบรมด้านวิชาชีพตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังได้บัญญัติหน้าที่พันธกิจของผู้เรียนอย่างกว้างขวาง

3. ครู บุคลากร และการบริหารจัดการทางการศึกษา

ประเด็นนี้บัญญัติในภาคที่ 6 ของกฎหมายการศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยได้กำหนดความหมายของครูกำหนดมาตรฐานตำแหน่ง นามยศของครูการพัฒนา อาชีพของครู สิทธิ พันธกิจ ข้อห้าม และนโยบายต่อครู ความหมายบุคลากรทางการศึกษา และการบริหารจัดการทางการศึกษาอย่างละเอียดแต่ผู้เขียนเรียนเสนอเพียงบางส่วน ดังนี้

3.1 ตำแหน่ง และนามยศครู ครูสอนในชั้นต่าง ๆ มีตำแหน่งทางวิชาการ นามยศ เกียรติคุณ และกิตติมศักดิ์ เช่น ตำแหน่งวิชาการครูมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาชั้นสูง มีผู้ช่วยอาจารย์ อาจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ สำหรับตำแหน่งครูวิชาการที่สอน ต่ำกว่ามหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาชั้นสูง มีครูประสบการณ์ครูชำนาญการครูเชี่ยวชาญ และครูเชี่ยวชาญอาวุโส ส่วนนามยศของครู มีครูประชาชน และครูแห่งชาติ โดยมีระเบียบข้อกำหนด เกี่ยวกับมาตรฐานการได้รับตำแหน่งวิชาการ และนามยศดังกล่าวเฉพาะอีกฉบับ

3.2 บุคลากรทางการศึกษา คือ ผู้บริหารจัดการสถาบันการศึกษา ผู้ตรวจตรา และ อำนาจความสะดวกแก่การเรียน การสอน นักวิชาการ หรือผู้บริการทางการศึกษาอื่น ๆ ในสถาบัน การศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน

3.3 การบริหารสถานศึกษายึดหลักการบริหารราชการแบบคอมมิวนิสต์ที่ว่า “การบริหารจัดการ ปฏิบัติตามหลักการรวมศูนย์ประชาธิปไตย บุคคลขึ้นกับการจัดตั้ง (หน่วยงาน) โดยมีการประสานระหว่างสายตั้ง และสายขวาง ด้านนโยบายต่อครูนั้นรัฐบาลได้กำหนดเงื่อนไข ที่เป็นโอกาสแก่การปฏิบัติหน้าที่ การยกระดับวิชาชีพ คุณภาพชีวิต และสถานะทางสังคมของครู โดยเฉพาะผู้ที่มีผลงานดีเด่นผู้ที่สอนอยู่ในชนบท ผู้สอนควบห้อง ผู้สอนคนพิการ และผู้ออกบ้านาญ รัฐบาลส่งเสริมให้บุคคล นิติบุคคล และสังคมภาครัฐและภาคเอกชนทั้งภายใน และต่างประเทศ ให้การช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของครู

4. สังคมกับการจัดการศึกษา

รัฐบาลลาวได้กำหนดพันธกิจของสังคมต่อการจัดศึกษาโดยเน้นว่า องค์กรการจัดตั้ง หรือ หน่วยงานต่าง ๆ หัวหน่วยธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ ชุมชน และบุคคลมีหน้าที่ต้องมีส่วนร่วมประกอบเข้าใน การพัฒนาการศึกษาด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น หัวหน่วยธุรกิจ ผู้ประกอบการ มีพันธกิจในการร่วมมือ และอำนวยความสะดวก สนับสนุนครู ผู้เรียนเพื่อไปศึกษาคุณงาน ฝึกงาน และอื่น ๆ สื่อมวลชนก็ต้อง

จัดรายการเผยแพร่เกี่ยวกับการศึกษาเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับความรู้ความสามารถของนักเรียน และพลเมืองทุกคน

5. การลงทุนด้านการศึกษา

เป็นการเสนองบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษา เช่น สร้างบุคลากรทางการศึกษา สร้างสถานศึกษา จัดอุปกรณ์ทางการศึกษา สื่อการเรียนการสอนพาหนะ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา รวมทั้งการปฏิวัตินโยบายต่อครูอาจารย์ และผู้เรียนแหล่งทุนการศึกษามาจากงบประมาณแห่งชาติ อย่างน้อยร้อยละ 18 ขึ้นไป และได้จากการช่วยเหลือของบุคคล นิติบุคคล ทั้งภายใน และต่างประเทศ รวมทั้งการช่วยเหลือของสากล

การลงทุนด้านการศึกษาสำหรับเอกชน รัฐบาลส่งเสริมให้นิติบุคคล เอกชนทั้งภายใน และต่างประเทศ ลงทุนด้านการศึกษา เช่น สร้างโรงเรียน สถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ และจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ ภายใต้ระบบการศึกษาแห่งชาติ เพื่อบริการสังคม โดยได้รับคำตอบแทนที่เหมาะสมจากผู้เรียน ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้กำหนดระเบียบการหลักการบริหารจัดการ โรงเรียนเอกชนทุกระดับ

6. การบริหารจัดการด้านการศึกษา และการประเมินทางการจัดการศึกษาของรัฐ

องค์การบริหารจัดการทางการศึกษาของรัฐได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วยหลายช่วงชั้นการบริหาร เช่น กระทรวงศึกษาธิการ แผนกศึกษาธิการจังหวัด และนครหลวงหองการศึกษาธิการประจำเมือง โดยแต่ละช่วงชั้นการบริหารมีขอบเขตหน้าที่การปฏิบัติงานตามที่ได้กำหนดไว้ในภาคที่ 9 ของกฎหมายการศึกษาแห่งประเทศไทย ในการบริหารจัดการทางการศึกษา รัฐบาลมีสภาที่ปรึกษาการศึกษาที่อยู่ภายใต้การบริหารของด้านการศึกษาที่ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ปัญญาชน ตัวแทนจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านนโยบาย สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาอยู่ในขั้นตอน โดยสถาบันการศึกษาทุกระดับมีสิทธิในการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาของตนเองตามกฎหมาย

การประเมินผลการบริหารจัดการทางการศึกษาทั้งการประเมินภายใน และภายนอก โดยการประเมินภายใน คือ การประเมินตนเองของหน่วยงานบริหารทางการศึกษา ส่วนการประเมินภายนอก ได้แก่ องค์กรที่ไม่ขึ้นกับองค์กรทางการศึกษา รัฐบาลลาว กำหนดเอาวันที่ 7 ตุลาคมของทุกปี เป็นวันครูแห่งชาติ และจัดตั้งรางวัลต่าง ๆ สำหรับข้าราชการครูในพิธีการของวันดังกล่าว

7. กรอบการพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2552 - 2558

เป็นหนังสือคำสั่งของนายกรัฐมนตรี แห่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เลขที่ 100/ น.ย. ที่ประกาศใช้อย่างเป็นทางการในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2552 โดยอิงตามกฎหมายการศึกษาเลขที่ 04/ ส ก ช. ลงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 และแผนปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ

ฉบับเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2551 ซึ่งมีเนื้อหาขยายนโยบาย เพื่อให้เห็นการขยายโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอบางประเด็นในกรอบพัฒนาการศึกษาดังกล่าว มาเสนอเพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบว่ารัฐบาลลาวมีมาตรการต่อปัญหานี้อย่างไรบ้าง

7.1 ความเสมอภาคทางการศึกษา รัฐบาลลาวได้กำหนดอย่างชัดเจนว่า “การปรับปรุง การศึกษาทั่วไปมีความจำเป็นที่ต้องขยายโอกาสเข้าเรียน สร้างคุณภาพการศึกษา สร้างการศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการทางสังคม และการบริหารจัดการทางการศึกษาให้ได้รับผลดี” ในกรอบพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 - 2558 ทีมงานวิชาการทางการศึกษาของรัฐบาล ได้ศึกษาวิจัย กระบวนการในการพัฒนาการศึกษาหลายปัญหา เช่น

7.1.1 งบประมาณ และการวางแผน

7.1.2 การบูรณาการบริหารจัดการ และปฏิรูปสถาบันการศึกษา

7.1.3 การจัดการทรัพยากรมนุษย์

7.1.4 การพัฒนาสังคม และการเรียนร่วม

7.1.5 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.1.6 การศึกษาหลังการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเป้าหมายพันธกิจ

ยุทธศาสตร์ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายขยายโอกาส ความเสมอภาค คุณภาพ และการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ได้สนับสนุนให้ขยายการเรียนก่อนชั้นประถม มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาขั้นสูง (อุดมศึกษา) และลดความไม่รู้หนังสือในหมู่ประชาชน ที่อยู่ในชนบท ดังนั้นเอกสารนโยบายของรัฐได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาของประชาชนที่ยากจน ด้อยโอกาส และ ชนเผ่าต่าง ๆ ได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน ปฏิบัติยุทธศาสตร์การสร้าง ครูที่มีคุณภาพ ขยายโรงเรียนเทคนิค และสถาบันอบรมวิชาชีพอย่างกว้างขวาง

7.2 คุณภาพการศึกษา ถึงแม้จะมีการปฏิรูปการศึกษาแล้ว แต่ในด้านคุณภาพยังไม่ได้ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น ประมาณร้อยละ 80 ของประชากรยังการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพเดิม และประชากรยังยากจน ดังนั้นการปฏิบัติการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในชั้นประถมศึกษาที่กำหนดกรอบ ให้สำเร็จใน พ.ศ. 2558 ยังเป็นความท้าทายอันใหญ่หลวงของรัฐบาลลาว เพราะว่าความยากจน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กออกโรงเรียนระหว่างภาคการศึกษา อัตราเรียนจบภาคประถมบังคับ ปัจจุบันมีเพียงร้อยละ 63 (กรอบพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2552 – 2558 กระทรวงศึกษาธิการ) อัตรา การเลื่อนชั้นจากประถมเข้าเรียนมัธยมในชนบทยังต่ำ เด็กผู้หญิงชนเผ่ายังขาดโอกาสทางการศึกษามาก คุณภาพการเรียนที่วัดจากผลการสอบอยู่ในชนบทยังต่ำ นอกจากนี้ปัจจัยด้านคุณภาพของครูยังเป็น สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กออกโรงเรียน

7.3 กระบวนการในการพัฒนาข้อจำกัด รัฐบาลเร่งรีบแก้อัตราการออกโรงเรียนระหว่างภาคศึกษาในชนบท และชาวเผ่าเผชนึงแก้ปัญหาแตกต่างระหว่างอัตราการเรียนของเด็กชาย และเด็กหญิงชาวเผ่า ด้วยการจัดโครงการมูลนิธิช่วยเหลือ ลงทุนในทุกแขนงการศึกษา สร้างกรอบพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 - 2558 ซึ่งมีการสนับสนุนจากรัฐบาลลาว และคู่ร่วมพัฒนา เช่น ธนาคารพัฒนาเอเชีย กรรมการยุโรปธนาคารโลกรัฐบาลออสเตรเลีย เยอรมัน ญี่ปุ่น และองค์การยูนิเซฟ ปรณรงค์ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการทางการศึกษา โดยผ่านการปรึกษาหารือระหว่างรัฐบาลลาวกับผู้ให้ทุนด้านการศึกษา

กรอบพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 - 2558 ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถาบันการศึกษาระบบการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา และอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

1. ยุทธศาสตร์สำคัญในการแก้ปัญหา 1) ปรับปรุงคุณภาพระบบการศึกษา สถาบันการศึกษา การบรรจุครูจัดการฝึกอบรมครู และการรักษาครู 2) สร้างความเข้มแข็งแก่ระบบสร้างครูอย่างเป็นรูปธรรม 3) รับประกันการจบระบบการศึกษาภาคบังคับด้วยมาตรการที่เด็ดขาด 4) ขยายโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ทั่วถึง 5) ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมของประชาชนให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษา 6) ทำให้การศึกษาสอดคล้องกับการมีงานทำของประชาชน 7) กำหนดเครื่องมือ หรือหลักประกันคุณภาพการศึกษา

2. การใช้งบประมาณ กรอบพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2552 - 2558 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเสนอ และผ่านแผนงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2552 - 2558 และงบประมาณในกรอบพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2552 - 2558 ในกองประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และได้รับอนุมัติ จำนวน 1,578 ล้านดอลลาร์สหรัฐในร้อยละ 69 ใช้เข้าในการบริหารจัดการ และร้อยละ 31 ใช้เข้าในการลงทุนปัญหาหนักของรัฐบาล คือ ควบคุมใช้งบประมาณดังกล่าวให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากมีการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 12 ปี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดอบรมครูสอนชั้นมัธยมเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ และจะต้องสร้างโรงเรียนชั้นมัธยมเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับนักเรียนที่เพิ่มขึ้นจากการปฏิรูป

3. ด้านทุนการศึกษา รัฐบาลลาว ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนฟรีตั้งแต่ประถมจนถึงมัธยมปลาย และให้ทุนการศึกษาแก่เด็กผู้ด้อยโอกาส เด็กหญิงชาวเผ่าและนักเรียนที่สอบจบมัธยมปลายได้คะแนนดีทุก ๆ ปีไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนเด็กที่สอบผ่านชั้นมัธยมปลาย นอกจากนี้เด็กที่เรียนจบมัธยมปลายยังได้สอบเข้ารับทุนของต่างประเทศที่ให้ทุนการศึกษาแก่ประเทศลาว เช่น จีน เวียดนาม ไทย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เยอรมัน นิวซีแลนด์ ในระดับปริญญาตรีในส่วนระดับปริญญาโท จะมีทุนที่ให้โอกาสพนักงานข้าราชการสอบชิงทุนการศึกษาต่อไป

ในขณะเดียวกันการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เด็กยากจน เด็กกำพร้า และเด็กชนเผ่า นั้น รัฐบาลลาวได้จัดสร้างโรงเรียนประจำของชนเผ่าอยู่ประจำจังหวัด โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมถึงมัธยมปลายในทั่วประเทศได้จัดตั้งโรงเรียนพรสวรรค์ที่รองรับนักเรียนเก่ง เป็น 3 ภาคในทั่วประเทศคือ เหนือ กลาง และใต้ โดยรัฐบาลมีนโยบายให้ทุกโรงเรียนในทั่วประเทศจัดให้มีการสอนพิเศษแก่เด็กที่เรียนเก่ง และเด็กที่เรียนอ่อน ดังนั้นจึงมีการจัดการสอนประถมศึกษาสำหรับประชาชนอายุ 15 ปี ขึ้นไปที่ไม่รู้หนังสือ โดยเริ่มประกาศปลงความไม่รู้หนังสือเป็นแต่ละบ้าน แต่ละเมือง แต่ละจังหวัด ให้สำเร็จตามกรอบพัฒนาการศึกษาในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีครูประจำหมู่บ้าน และครูชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการสอน ปัจจุบันสามารถปลงความไม่รู้หนังสือ ได้ประมาณร้อยละ 70 (แบบเรียนวิชาศึกษาพลเมือง ม.6, หน้า 4) นอกจากนี้ กรอบพัฒนาการศึกษายังได้กำหนดโครงการบูรณวิถีเป็นรายละเอียดในการขยายโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาว่าจะทำอะไรบ้าง มีกลุ่มเป้าหมายคือใคร และกำหนดกรอบในการปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยเริ่มจากการศึกษาก่อนวัยเรียนจนถึงระบบการบริหารจัดการ เพื่อรับประกันผลสำเร็จในการปฏิรูปนโยบายสำหรับการศึกษาระดับสูง และการศึกษาครู พัฒนาระบบการศึกษาให้สามารถจัดอบรมเพื่อยกระดับครูให้ได้ ร้อยละ 20 ของจำนวนครูทั้งหมดในแต่ละปีคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งชาติ รับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรมครูให้มีคุณภาพ ในระยะผ่านมาการบรรจุครูในเขตชนบทมีความยุ่งยาก ดังนั้น จึงต้องจูงใจนักเรียนที่จบจากเขตชนบทเข้าเป็นเป้าหมายในการฝึกอบรม เพื่อบรรจุเป็นครูในเขตดังกล่าว พัฒนาหลักสูตรในวิทยาลัย สร้างครูให้เป็นวุฒิปริญญาตรี และสร้างหลักสูตรปริญญาโทในมหาวิทยาลัย สร้างมหาวิทยาลัยให้เพิ่มขึ้นและปฏิรูปหลักสูตรให้มีความทันสมัยเทียบทันกับสากล และบรรดาประเทศในภูมิภาค การจัดการศึกษาของประเทศลาวนั้นการวางแผนจากส่วนกลาง นโยบายการจัดการในระดับมหภาค มีการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม แต่การปฏิบัตินโยบายการจัดการศึกษายังมีข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณพอจะสรุปได้จากกรอบพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เช่น การบริหารจัดการยังไม่มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติระบบการบริหารจัดการ การผลิตครูยังคงดำเนินด้าช้า การเลือกเด็กเรียนเก่ง เด็กในชนบทไปเรียนครูตามนโยบายที่กำหนดยังทำได้ไม่ดี ระบบประกันคุณภาพการศึกษา การผลิตครูยังไม่ชัดเจน คุณภาพการศึกษาต่ำโรงเรียนอนุบาลในตัวเมืองยากจนยังไม่มี ในเมืองที่มีแล้วห้องเรียนยังไม่เพียงพอไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีเครื่องเล่นสำหรับเด็ก สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ โรงเรียนต้นแบบที่มีคุณภาพยังไม่มีการพัฒนาการศึกษาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนในด้านปริมาณ และคุณภาพยังไม่สามารถเดินไปเคียงคู่กันได้ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และความมุ่งหวังของผู้ปกครองนักเรียน เพราะว่าอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องทดลอง ห้องสมุด สื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นยังไม่เพียงพอ กับความต้องการ โรงเรียนมัธยมส่วนใหญ่ไม่มีห้องทดลองวิทยาศาสตร์ การจัดความไม่รู้หนังสือ

ยังมีลักษณะเป็นกระบวนการ เท่านั้นไม่มีคุณภาพ ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือในเกณฑ์อายุ 15 ปีขึ้นไป ยังมีอยู่ การก่อสร้างพนักงานวิชาการไม่ตอบสนองความต้องการในแขนงวิชาชีพที่มีความขาดแคลน ไม่ตอบสนอง ได้บุคลากรในการพัฒนาชาติ นอกจากนี้การบริหารจัดการและควบคุมคุณภาพ การศึกษาภาคเอกชนยังทำได้ไม่ดี การปฏิบัตินิติกรรมทางการศึกษาชักช้า และไม่เข้มงวด สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีปัญหามากมายก็คือ 1) เศรษฐกิจตกต่ำมีประชากรที่ยากจนจำนวนมากพวกเขาไม่สามารถให้ความร่วมมือในด้านการศึกษา 2) ขาดทุนทรัพย์ และขาดบุคลากรทำให้รัฐบาลไม่สามารถสนองการศึกษาได้เต็มที่ ทำให้ประชาชนในชนบท และเมืองที่ยากจนเข้าไม่ถึงการบริการทางการศึกษา 3) มาตรการในการติดตาม และปฏิบัตินิติกรรมทางการศึกษาไม่เข้มงวด ทำให้มีบุคคลจำนวนหนึ่งใช้โอกาสทางการศึกษาเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว อันเป็นการจำกัดโอกาสของเด็กยากจนในชนบท ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาดีขึ้น และมีมาตรการในการปฏิบัติกรอบพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2552 - 2558 ของรัฐบาลอย่างเข้มงวด จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในอนาคตต่อไปนั้น สำหรับ นักศึกษาลาวต้องปรับตัวเพื่อเข้าการปฏิรูปการศึกษาย่างมีคุณภาพ เพื่อที่จะรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ของประเทศลาว (ด้านการศึกษา)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 7 (พ.ศ. 2554 - 2558) เป็นแผนการที่ต่อเนื่องมาจากแผนการที่ 6 ซึ่งมีบทบาทความสำคัญ และเป็นมาตรการในการจัดตั้งตามมติของที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ 9 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม ในรอบปี พ.ศ. 2563 และยุทธศาสตร์ของการเป็นภาคอุตสาหกรรมที่ทันสมัย เพื่อทำให้มีการเปลี่ยนแปลงประเทศครั้งใหม่ เพื่อหลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนาในปี พ.ศ. 2563 เพื่อเปิดกว้าง การเชื่อมโยงเครือข่ายภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และนานาชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับ 5 ปี ฉบับนี้ต่อเนื่องมาจากฉบับที่ 4 ซึ่งมีเป้าหมายสร้างอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจแห่งชาติ รักษาเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศ และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม เป็นการพัฒนาที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนา (Millennium Development Goals, MDGs) ในปี พ.ศ. 2558 และสร้างปมปัจจัยเบื้องต้น ในการเปลี่ยนประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมและให้ทันสมัยในอนาคต องค์ประกอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม 5 ปี ครั้งที่ 7 (พ.ศ. 2554-2558) ซึ่งประกอบด้วย การคำนวณสภาพแวดล้อมภายในและต่างประเทศ กำหนด เป้าหมายและหน้าที่รวม

ในการจัดตั้งแผนปฏิบัติ 5 ปี ครั้งที่ 7 คาดว่าจะมีเงื่อนไขในการอำนวยความสะดวกดีกว่าเก่า และจะพบกับสิ่งท้าทาย และข้อยุ่งยากหลายประการจากบทเรียน และประสบการณ์ที่สะสม ได้สมทบกับความตั้งใจของสังคม แสงสว่างของมติ 9 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ทำให้ในการ

นำพาของพรรค องค์การปกครองทุกชั้น การประกอบของทุกชั้นคน การสนับสนุนของเพื่อนมิตร
สากล การปฏิบัติแผนพัฒนาจะสำเร็จตามคาดหมายบรรลุไว้ได้เป็นอย่างดี

การพัฒนาด้านสังคม

1. การศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาการศึกษาปัจจุบันถึงปี พ.ศ. 2558
มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิสัยทัศน์
ที่เด่นชัดในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ เป็นไปตามเงื่อนไขพัฒนา และปรับปรุงระบบการศึกษา
ให้เป็นตามทิศทางที่ทันสมัย เพื่อรับใช้ประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อเข้าใกล้มาตรฐานสากลอย่างเป็น
ระบบ ดำเนินการปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพ
พร้อมกับขยายโอกาสด้านการศึกษาให้กว้างขวางและทั่วถึงมากขึ้น โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อย เพศหญิง
และผู้ด้อยโอกาส รับรองให้การศึกษาดำเนินไปควบคู่กันทั้ง 3 ด้านคือ กายศึกษา ปัญญาศึกษา และ
คุณสมบัตศึกษา เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของประเทศชาติ มีความก้าวหน้าและทันสมัย

การพัฒนาการศึกษาให้เป็นเสาหลักแก่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ใช้คนเป็นปัจจัย
ในการตัดสินใจและเป็นเป้าหมายของการพัฒนา ตามทิศทางในการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม และ
มีความทันสมัย โดยการสร้างให้มีความรู้ สติปัญญา มีคุณสมบัต มีทักษะ และโลกทัศน์ก้าวหน้า
รู้จักการอนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม เลือกเอาสิ่งที่ดีจากวัฒนธรรมนานาชาติ และ
มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ สร้างบุคลากรประเภทต่าง ๆ เช่น กรรมกรวิชาชีพ นายช่าง นักวิชาการ
วิศวกร ผู้บริหารจัดการและอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละสาขาวิชาชีพ ทำให้
คนลาวทุกคน มีความรู้ ความสามารถ และมีจิตใจที่ดีงาม ประกอบส่วนในการพัฒนาประเทศชาติ

2. อบรมครู อาจารย์นักวิทยาศาสตร์ให้มีปริมาณเพียงพอ และมีคุณภาพที่ดีด้วย ส่งเสริม
ให้เกียรติบัตรในการยกย่อง พิจารณาคำแรงงานด้านมันสมองให้เป็นธรรมเนียมเพื่อเป็นสิ่งจูงใจแก่นักวิทยาศาสตร์

3. ส่งเสริมให้สังคมเข้าร่วมในงานการศึกษา นับวันยิ่งเพิ่มมากขึ้นสร้างเงื่อนไข และ
ส่งเสริมภาคส่วนเอกชน ผู้ปกครองนักเรียน และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษา
ขยายโรงเรียนเอกชน และถือโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของระบบการศึกษาแห่งชาติ

4. พัฒนาสาขาการศึกษาให้ทันสมัยโดยนำใช้ระบบ ICT เข้าในการเรียนการสอนที่ละก้าว
เพื่อให้สามารถเชื่อมกับประเทศภูมิภาคและสากล

5. เชื่อมโยงกับความรู้ด้านโภชนาการเข้าในหลักสูตรการศึกษา เพื่อขยายผลประโยชน์
ร่วมกันระหว่างการทำงาน และพลานามัยโภชนาการและด้านการศึกษา

สภาพและความเป็นมาของการปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ

ระยะที่ผ่านมาพรรคและรัฐบาลลาวได้เอาใจใส่ต่อการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และเอาจริงเอาจัง แสดงออกอยู่ในมติข้อกำหนดต่าง ๆ ของพรรคในแต่ละระยะได้นั้นถึงภาระบทบาทหน้าที่ และทิศทางเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 8 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการจัดตั้งปฏิบัติแนวทางการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน มีหลักการของพรรคเพื่อแก้ไขเอาประเทศชาติพ้นจากความด้อยพัฒนาปี พ.ศ. 2563 การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้เอาการพัฒนาการศึกษาเป็นงานใจกลางของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (พัฒนาคน) เพราะคนเป็นผู้พัฒนาประเทศชาติ เพราะฉะนั้นต้องทำการดำเนินการปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติพรรคและรัฐบาลได้เป็นเอกสารยืนยันการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญแก่การยกคุณภาพให้สอดคล้องกับการขยายโอกาสด้านการศึกษาอย่างกว้างขวางและทั่วถึง รับประกันให้การศึกษาดำเนินไปอย่างกลมเกลียวตามลักษณะการศึกษาของพรรคคือ ลักษณะชาติ วิทยาศาสตร์ ทักษะ และลักษณะมหาชน รับประกันได้ 5 หลักมูลการศึกษาของพรรค คุณสมบัติศึกษา ปัญญาศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา และแรงงานศึกษา เอาการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติเป็นการสร้างคนและเป็นใจกลางเป้าหมายทำให้คนลาวเป็นผู้มีความรู้ที่แน่นอน เป็นพลเมืองดีของระบอบประชาธิปไตยประชาชน และมีความสามารถพัฒนาตนเองได้รอบด้าน

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา มีความเป็นเอกภาพเห็นคิดเห็นพร้อม จึงได้สร้างแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2549 - 2558 เป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2549 - 2553 ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2554 - 2558) จุดหมายของการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้นทีละก้าว เพื่อตอบสนองกับความเรียกร้องต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศชาติ การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติปฏิรูปไปตาม 3 แผนงาน 1) แผนงานขยายโอกาสเข้าเรียน 2) แผนงานปรับปรุงคุณภาพ และความสอดคล้อง 3) แผนงานบริหาร คွ่มครองการศึกษา และดำเนินไปด้วย 7 วิธีคือ 1) เปลี่ยนแปลงจุดหมาย และหลักสูตรการศึกษาขึ้นใหม่ 2) พัฒนาคู อาจารย์ เปลี่ยนแปลงวิธีสอนแบบดั้งเดิมมาเป็นวิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 3) ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการคွ่มครองการศึกษา 4) พัฒนาโครงประกอบการศึกษาแห่งชาติ และพัฒนาระบบโรงเรียน ห้องเรียน และพื้นฐานการศึกษา 5) เพิ่มงบประมาณให้แขนงการศึกษา 6) ส่งเสริมการศึกษาให้เป็นของทั่วทั้งสังคม 7) เพิ่มทวีการร่วมมือสากล

การปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 1 (พ.ศ. 2549 - 2553) การศึกษาแห่งชาติได้มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นหลายด้าน ทั้งคุณภาพและปริมาณ ได้เปลี่ยนระบบการศึกษาสามัญศึกษาจาก 11 ปี (ระบบ 5 + 3 + 3) มาเป็น (ระบบ 5 + 4 + 3) ปีการเรียน พ.ศ. 2552 - 2553 เป็นปีการเรียนแรก

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจากระบบ 4 ปี (จบ ม.4) สกปีเรียน พ.ศ. 2552 - 2553 เป็นปีแรก นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเรียนจากระบบ 12 ปี (จบ ม.7) ระบบอาชีวศึกษา สายเรียนครู และการศึกษาระดับสูงก็ได้ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงไปกับการปรับปรุงระบบสามัญศึกษา หลักสูตร และเนื้อหาในการเรียน การสอนทุกชั้น ทุกสายเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน นับแต่ชั้นอนุบาลถึงมหาวิทยาลัยก็ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาดีขึ้น การบริหารและคุ้มครองการศึกษาได้ค่อยขยับเข้าใกล้การบริหาร คุ้มครองด้วยระเบียบหลักการนิติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับแผนการศึกษาได้รับการปรับปรุง และสร้างใหม่โดยเฉพาะนโยบายต่อครู อาจารย์สอน โครงประกอบการจัดตั้งของแผนการศึกษาแต่ชั้นกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ลงถึงท้องถิ่นนับทั้งมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาทุกระดับได้รับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นเป็นก้าว ๆ ปีการศึกษา พ.ศ. 2554 - 2555 เป็นปีการศึกษาเริ่มต้นของการจัดตั้งแผนขยายทั้ง 4 ด้านที่กำหนดไว้ในกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 9 ของพรรค เป็นปีการศึกษาก้าวเข้าสู่การจัดตั้งปฏิบัติแผนยุทธศาสตร์ การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 2 (พ.ศ. 2554 - 2558) ทำให้ด้านปริมาณและคุณภาพของการศึกษาขยายตัวคู่กันไป โดยเน้นใส่คุณภาพเป็นฐาน พวกเราเริ่มปฏิรูปวิธีการบรรจุนักเรียน บรรจุนักเรียนเข้าเรียนในสายวิชาชีพต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมา ทำให้ผู้คนมีงานทำ รับผิดชอบให้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศชาติ การบรรจุนักเรียน มีการสอบเข้า ทำให้สังคมมีการยอมรับต่อการบรรจุนักเรียนเข้าทำงาน และศึกษาเรียนต่อในระดับต่าง ๆ ความเป็นจริงแล้วการศึกษาที่มีคุณภาพแสดงออกอย่างดี อยู่ที่บุคลากรที่สร้างมานั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ สังคมมีความสามารถจริงตามวิชาเฉพาะที่ได้เรียนมา ความรู้ ความสามารถนั้นต้องใกล้เคียงหรือเทียบเท่าสากลและภาคพื้น ทั้งเป็นบุคคลที่มีจิตใจรักประเทศชาติ รักระบอบประชาธิปไตย ประชาชน และมีคุณธรรม จริยธรรม เตรียมพร้อมประกอบเข้างานปกป้องรักษา และสร้างสรรค์ประเทศชาติ ประการหนึ่งคุณภาพการศึกษาที่ดีนั้นแสดงให้เห็นที่โครงประกอบของบุคลากรที่เราสร้างออกมา ต้องสอดคล้องและตอบสนองกับโครงประกอบของงานพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ, 2554, หน้า 2)

สภาพทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

โรงเรียนมัธยมศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปัจจุบันจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 7 ซึ่งมีสาระการเรียนรู้ที่เป็นความรู้พื้นฐานแก่การศึกษาต่อในระดับวิชาชีพ ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 7 และโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์จัดการเรียนการสอนระดับ

การศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 7 หลักสูตรการเรียนการสอนประกอบด้วยวิชาหลัก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น ภาษาลาว คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมีศาสตร์ ชีวะวิทยา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และศึกษาพลเมือง นอกจากนี้มีวิชาทักษะ 6 กลุ่มสาระ เช่น พลศึกษา ศิลปกรรม ศิลปะดนตรี เทคโนโลยีศึกษาและภาษาต่างประเทศ รวมเป็น 14 กลุ่มสาระ ปัจจุบันประเทศลาว มีโรงเรียนมัธยมของรัฐ 1 125 แห่ง ของเอกชน 56 แห่ง (กรมสถิติกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาลาว, 2552, หน้า 1)

การพัฒนาครูของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ (2551, หน้า 1) ได้กำหนดหลักการระเบียบการและมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างคนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถ มีวิชาชีพ และมีความชำนาญงาน ประกอบเข้าในการปกป้องรักษา และสร้างสรรค์ประเทศชาติให้ประชาชนหลุดออกจากความทุกข์ จน เศรษฐกิจ สังคม มีการขยายตัวและอุดมสมบูรณ์ และได้ปรับระบบโครงสร้างการจัดการศึกษาใหม่ โดยมีการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีครูมืออาชีพที่จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาทั้งในด้านความรู้ความสามารถทัศนคติ และทักษะในการปฏิบัติงาน แนวคิดในการจัดให้มีการพัฒนาครูในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาจากสาเหตุการจัดการศึกษาของนักเรียนมีคุณภาพต่ำ นักเรียนในระดับประถมศึกษาอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ โดยเฉพาะ โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลความเจริญในชนบท ในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนมีผลการเรียนต่ำสาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งมาจากครูผู้สอนมีความรู้ต่ำ ไม่มีเทคนิคการสอนที่ดี มีวุฒิการศึกษาไม่เหมาะสม ไม่สามารถสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และตำราเรียนใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ไม่มีเงื่อนไขพัฒนาตนเองให้ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการศึกษา จากปัญหาคุณภาพการศึกษาต่ำจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาครูผู้สอน เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาใกล้เคียงกับมาตรฐานของบรรดาประเทศในภูมิภาคและสากล ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจสังคมภายในประเทศ ดังนั้นจึงมีการปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ โดยเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการศึกษา เปลี่ยนแปลงและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในชั้นเรียนต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารการศึกษา เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการศึกษา จำเป็นต้องมีการอบรมครูและบุคลากรที่จะไปกำกับดูแล แนะนำช่วยเหลือ และร่วมมือกับครูในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา หรือแต่ละจังหวัด ให้ดีขึ้น ดังนั้น กรมสร้างครูกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาลาว ได้ปรับปรุงระบบการสร้าง และพัฒนาครู ให้เพียงพอกับความต้องการและมีคุณภาพที่ดีกว่าเดิม

ความหมายของการพัฒนาครู

การพัฒนาครูเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรในองค์กรการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ได้มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาครูไว้ดังนี้

สมนึก นนธิจันทร์ (2540, หน้า 77) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากรขณะปฏิบัติงานในองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อให้บุคคลมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย และเพื่อให้บุคลากรนั้น ๆ มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อรอนงค์ แสงการ (2541, หน้า 7) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นการดำเนินงานให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ความสามารถ (Capacity) และทักษะ (Skill) ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน และความรับผิดชอบงานเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พะยอม วงศ์สารศรี (2540, หน้า 116) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่าเป็นการทำให้มีคุณภาพมากขึ้น ในกรณีเกี่ยวกับบุคคล หรือการดำเนินงานเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแก่องค์กร

นารีรัตน์ ตั้งสกุล (2542, หน้า 23) สรุปความหมายของการพัฒนาบุคลากรว่าเป็นกระบวนการส่งเสริมให้บุคคลมีทิศทางความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพ และทัศนคติในการทำงานอย่างมีระบบและต่อเนื่อง เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

พิสมัย มงคลสินธุ์ (2544, หน้า 25) และนางนุช สมวาสนาพานิช (2544, หน้า 11) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเพื่อปรับปรุงการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะ ตลอดจนคุณธรรมค่านิยม และทัศนคติที่ดีให้แก่บุคคลเพื่อนำไปสร้างสรรค์และพัฒนาตนเอง อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานที่ดียิ่งขึ้น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน สังคมและประเทศชาติสำหรับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544, หน้า 18) กล่าวว่า การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อกระบวนการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะเจตคติของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาไปในทางที่พึงประสงค์

สรุปว่า การพัฒนาครู หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ครูใส่ใจศึกษาค้นคว้าให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับวิชาชีพอยู่เสมอ และมีความรอบรู้ทันสมัยทันเหตุการณ์ สามารถวิเคราะห์กำหนดเป้าหมายแนวทางการพัฒนาวิชาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองอาชีพเทคโนโลยี และสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น

ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาครู

ครูถือว่าเป็นปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญที่สุด การปฏิบัติการศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ย่อมขึ้นกับความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องส่งผลให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และกระตือรือร้นพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 177) การพัฒนาครูจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้ครูเกิดความตระหนักในการสอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นนักวิชาการและนักการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรได้ดังนี้

ปวีณา ลำพวย (2544, หน้า 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรว่าการพัฒนาบุคลากร ไม่เพียงแต่จะทำให้คนมีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการทำงานดีขึ้นเท่านั้น ยังส่งผลให้ได้ผลงานสูง และเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในด้านการเลื่อนตำแหน่งงานอีกด้วย

สมาน รังสิโยภยกุล (2541, หน้า 83) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างมาก จึงต้องมีการอบรมแนะนำเบื้องต้นแก่ผู้เข้าทำงานใหม่ (Orientation) ต้องอบรมถึงวิธีการทำงาน (In-Service Training) นอกจากนี้จะทำให้คนมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานดีขึ้นแล้วยังส่งผลให้ได้ผลงานที่สูงขึ้นอันเป็นผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่ง ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่ครูในโรงเรียน โดยเฉพาะการให้ครูได้เข้าร่วมสัมมนา หรือเข้ารับการฝึกอบรมการเชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่องวิธีการสอน หรือหลักการงานให้ครูในโรงเรียนได้ฟัง ตลอดจนการได้ไปทัศนศึกษาร่วมกัน ทั้งโรงเรียนทำให้มีบรรยากาศของการทำงานเป็นไปแบบฉันทมิตร ทั้งนี้เพื่อพัฒนาครูให้เข้มแข็งทันสมัย และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ตะนิงนิจ กองผาพา (2543, หน้า 13) กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาบุคลากรว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อองค์กร เพราะทำให้บุคคลได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถทักษะเจตคติในการปฏิบัติงานปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นลดความสิ้นเปลืองลงเมื่อได้รับการพัฒนาแล้วความสามารถ และความประพฤติกของบุคคลจะเปลี่ยนไปในทิศทางที่องค์กรต้องการ ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรว่ามี 3 ด้าน คือ ด้านองค์การช่วยปรับปรุงทัศนคติความรู้และทักษะของบุคลากร ช่วยให้ข้อมูลต่อความต้องการในอนาคตขององค์กรด้านบุคลากรช่วยให้บุคลากรตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น เกิดความสำเร็จความเจริญ และความรับผิดชอบ ตลอดจนความก้าวหน้า ความมั่นใจในตนเอง ลดความเครียดและความขัดแย้งช่วยการติดต่อสื่อสาร เกิดความพึงพอใจ

ในงาน และการยอมรับด้านมนุษยสัมพันธ์ ช่วยในการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคลเกิดความเท่าเทียมกันในโอกาส และการทำงานสร้างความเป็นปึกแผ่นขึ้นในกลุ่มผู้ทำงานเกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้และความร่วมมือประสานงาน ทำให้องค์กรเป็นสถานที่ทำงานและน่าอยู่การพัฒนาครูจะช่วยเหลือข้อบกพร่องของครูและช่วยเหลือให้ครูผู้ไม่มีประสบการณ์ เพื่อพัฒนาด้านการศึกษาควบคู่ไปกับด้านสังคม เพื่อกระตุ้นความเจริญด้านวิชาชีพการพัฒนาบุคลากร เป็นการลงทุนในปัจจุบัน และเพื่ออนาคตในการปฏิบัติงานของบุคลากรการพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อบุคลากรคือ

1. ช่วยปรับปรุงผลผลิตให้ดีขึ้น (Improving Productivity)
2. พัฒนาระดับทักษะของบุคลากร (Developing Employee Skill Levels)
3. กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในการทำงาน (Enhancing Job Competency)
4. ช่วยแก้ปัญหาขององค์กร (Solving Organization Problems)
5. ช่วยพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของบุคลากร (Developing Promotable Employees)

จากความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาครู ซึ่งครูถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของบุคลากรในองค์กร พอสรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นต่อประสิทธิภาพของงานจะต้องมีการอบรมแนะนำวิธีการทำงาน ทั้งผู้เข้าทำงานใหม่และบุคลากรที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ เพื่อให้ครูมีความตระหนักในบทบาทของตนเองปรับบทบาทให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ ซึ่งการพัฒนาทักษะในการทำงานช่วยในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจดียิ่งขึ้น สามารถปรับตัวมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เกิดบรรยากาศในการทำงาน และการเรียนรู้ร่วมกันมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการทำให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อการปฏิบัติวิชาชีพ

ความต้องการในการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรเป็นที่ยอมรับกันว่าสามารถทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ทั้งการปฏิบัติงานในปัจจุบันและการปฏิบัติงานในอนาคตดังนั้นการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิผล จึงต้องประกอบด้วยขั้นตอนหลายขั้นตอนที่รวมเรียกว่า กระบวนการพัฒนาบุคลากร ซึ่งนักวิชาการหลายคนได้กำหนดขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาบุคลากรไว้คือ

1. ระบุความต้องการพัฒนาและกำหนดวัตถุประสงค์ตลอดเกณฑ์การประเมิน
2. การออกแบบวิธีการพัฒนาบุคลากร
3. การประเมินความต้องการ พัฒนาบุคลากร
4. พิจารณาเนื้อหาและหลักการเรียนรู้
5. ดำเนินโครงการ
6. เลือกวิธีการสำหรับพัฒนา
7. เลือกสื่อที่เหมาะสม

8. นำโครงการไปปฏิบัติ

9. ประเมินโครงการ

ในการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร ทั้งในปัจจุบันและอนาคต จึงต้องมีกระบวนการพัฒนาบุคลากรในแต่ละขั้นตอน ซึ่งนักวิชาการระบุความต้องการในการพัฒนาของบุคลากรเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาบุคลากรที่จะขาดเสียมิได้ การพัฒนาบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงานบุคคล การพัฒนาบุคลากรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในองค์กร การพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น และเพื่อที่จะให้การพัฒนาบุคลากรบรรลุตามความมุ่งหมาย จึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร โดยจัดทำเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรไว้เป็นแนวปฏิบัติกระบวนการพัฒนาบุคลากร จึงหมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินการในการพัฒนาบุคลากรอย่างมีแบบแผนเป็นระบบ กระบวนการพัฒนาบุคลากร จึงต้องเริ่มต้นที่การสำรวจปัญหาความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนา จากนั้นดำเนินการวางแผนปฏิบัติตามแผนประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาต่อไป

มอนดี้ และ โน (Mondy & Noc, 1996, pp. 226-237) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงจะมีผลทั้งต่อบุคคลกลุ่มและองค์กร ซึ่งส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงที่ตัวทรัพยากรบุคคลในการพิจารณาตรวจสอบความต้องการของแต่ละบุคคลในองค์กรจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้นมามีวิธีการดำเนินการตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น โดยการสังเกต โดยการวิเคราะห์ โดยการประเมินผล การปฏิบัติงาน และโดยการสอบถามบุคลากรต่าง ๆ โดยตรงเป็นต้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเพื่อที่จะให้ได้ความถูกต้องมากที่สุด อาจจะใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีผสมกันไป จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรเป็นการสำรวจความต้องการพัฒนา และต้องการพัฒนาในเรื่องอะไรบ้างอาจสำรวจการปฏิบัติงานที่เกิดปัญหาที่มีอยู่ในองค์กร ได้แก่ การขาดความรู้ในหน้าที่การงานที่ทำอยู่ มีลักษณะการปฏิบัติ และทักษะความชำนาญในการทำงาน ความสนใจทัศนคติที่ความรู้สึกรู้สึก และความเข้าใจรวมทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อหน่วยงานต่อองค์กร จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ความต้องการพัฒนาครู

ครูเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา ครูเป็นผู้มีหน้าที่พัฒนาคนพัฒนาชาติ ให้เจริญรุ่งเรือง คุณภาพของครูย่อมส่งผลต่อเด็กที่ตนเองรับผิดชอบ โดยส่วนรวมและก่อนที่ครูจะพัฒนาเด็กให้ได้ตามลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมตัวครูเองก็ต้องพัฒนาเสียก่อน งานครูจึงเป็น

งานที่หนักและยากการพัฒนาครูจึงเป็นงานที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของความเป็นครู สามารถทำให้หลายรูปแบบ ทั้งประเภทรายบุคคลและกลุ่มการพัฒนาจะช่วยให้ครูมีความรู้เจตคติ และทักษะที่ดีขึ้น การพัฒนาครูควรจะได้รับ การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บังเกิดผล ตามความต้องการจากการประกาศใช้หลักสูตรใหม่ คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี พ.ศ. 2553 ครูปัจจุบันจึงต้องพัฒนาตนเองจะต้องมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย และมีคุณสมบัติ ที่เหมาะสมกับภาระหน้าที่ใหม่ ครูจะต้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายของการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ และ จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของบุคคลสังคมเพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพ ในการแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมดังนั้นครูจึงต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง และมีผลต่อวิชาชีพครูได้แก่กฎหมายการศึกษาแห่งชาติลาว ได้ระบุไว้ว่า ให้รัฐมนตรี มีนโยบายในเรื่องการศึกษา รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรม ให้เกิดความรู้คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้อง กับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ระบบการเมืองการปกครองของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ในระบอบประชาธิปไตย สนับสนุน การค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนา ประเทศพัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติให้กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตพัฒนาครู ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูงรัฐพึงจัดสรรงบประมาณ และจัดตั้งกองทุน พัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีองค์กรวิชาชีพครูทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมี ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ครูมีองค์การบริหารงานบุคลากรข้าราชการครูกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทนสวัสดิการกองทุนส่งเสริมวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา (กฎหมายการศึกษา แห่งชาติลาว, 2542, หน้า 14)

การพัฒนาวิชาชีพครู

การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารงานบุคคลสำหรับครูตามนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการเร่งดำเนินการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาครู ให้มีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาวิชา ชีพครูเพื่อประกันคุณภาพครู

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) ดังที่ ถาวร จันทศิริ (2541, หน้า 30) กล่าวถึง การดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครูว่า
2. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (Participation and Collaboration)
3. การจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหาร โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child - Centered)

4. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) โดยมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครูของกระทรวงศึกษาธิการมีเป้าหมายเพื่อ

- 4.1 ประกันคุณภาพครูให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของตน
- 4.2 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 4.3 พัฒนาระบบการผลิตครูสามารถสร้างบัณฑิตครูที่มีคุณภาพสูง มีคุณธรรม จริยธรรมวิสัยทัศน์กว้างไกล
- 4.4 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ สามารถพัฒนาตนเอง

รุ่ง แก้วแดง (2540, หน้า 164) ได้กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพครูต้องรับดำเนินการเพื่อให้ได้คนคิดคนเก่งเข้ามาสู่วิชาชีพครูมากขึ้น ต้องพัฒนาครูที่มีอยู่แล้วให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นเพิ่มเติมให้ได้ทำงานเต็มตามศักยภาพ และให้การยกย่องตามผลปฏิบัติงาน การสร้างครูพันธุ์ใหม่ การปฏิวัติบทบาทของครูที่สอดคล้องกับการปฏิวัติกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและให้รางวัลครูแห่งชาติ ซึ่งเป็นมาตรการและการปฏิวัติครูลาว อย่างได้ผลครูในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2543, หน้า 23-26) กล่าวถึงคุณลักษณะของครูในยุคปฏิรูปว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ใหม่จากที่เป็นผู้สอน (Teacher) ที่ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นผู้จัดการ (Manager) หรือผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้แก่ผู้เรียน โดยใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลางจนกระทั่งพัฒนาเป็นครูมืออาชีพที่เชี่ยวชาญ (Expert) หรือผู้ที่ให้คำแนะนำปรึกษา (Advisor) อยากให้ครูเป็นเช่นนั้นได้จะต้องปรับความคิดเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ (All Children can Learn) นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) ให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) การประเมินผลการเรียนจากสภาพจริง (Authentic Assessment) เก็บสะสมผลการพัฒนาการของผู้เรียน (Portfolio) ครูต้องปรับวิธีการทำงาน เริ่มจากการศึกษาศักยภาพของเด็ก แสวงหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม จัดทำ หรือนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อพัฒนาเด็ก และรายงานผลการพัฒนาระบบบริหารจะต้องส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ โดยมุ่งให้ครูปฏิบัติวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพการสอนตามมาตรฐานวิชาชีพครูและระดับคุณภาพของครู (National Teacher Quality) ซึ่งประกอบด้วยครูประสบการณ์ ครูชำนาญการ ครูเชี่ยวชาญ ครูเชี่ยวชาญพิเศษ และครูผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากนี้ความก้าวหน้าของครูขึ้นอยู่กับผลการพัฒนาการเรียนการสอนให้การสนับสนุนกำกับติดตามเน้นวัฒนธรรมวิชาชีพครูในการปฏิบัติวิชาชีพครู ครูผู้สอนจะต้องมีเทคนิควิธีการที่เป็นระบบ หรือเป็นวิทยาศาสตร์มากกว่าที่เคยทำมา เช่น เทคนิคในการศึกษาศักยภาพของเด็กโดยจะต้องจัดตั้งเป้าหมายในการศึกษา รู้จักเลือกวิธีการศึกษา และวิเคราะห์ศักยภาพของเด็กเพื่อจะได้แสวงหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียน

การสอน หรือนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ปัญหา เทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับเด็ก เทคนิคในการจัดทำหรือนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาเด็ก เทคนิคในการดำเนินการสอน รวมทั้งการวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับการพัฒนาเด็ก การเก็บและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเพื่อนำไปรวบรวมและเขียนรายงานการพัฒนาเด็ก เทคนิคการจัดทำรายงานผลการพัฒนาเด็ก เทคนิคอื่นที่นำมาใช้อยู่แล้วเป็นประจำ เช่น เทคนิคการแนะแนวการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชนในฐานะองค์กรวิชาชีพครู มีหน้าที่ในการพัฒนาวิชาชีพครู

ดังนั้นในการปฏิรูปการศึกษา จึงจำเป็นต้องพัฒนาวิชาชีพครูและในการปฏิรูปการศึกษานั้นความสำเร็จอันหนึ่งคือ การปฏิรูปครูหรือการพัฒนาวิชาชีพครู โดยครูจะต้องปรับความคิดปรับวิธีการทำงาน และปรับตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมจากเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ เป็นเกณฑ์มาตรฐานข้อกำหนดแนวปฏิบัติสำหรับครูในการดำเนินการพัฒนาดตนเองและพัฒนางาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกระบวนการเรียนการสอน มุ่งให้เด็กมีคุณภาพได้มาตรฐาน อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติและมีศักดิ์ศรีได้รับการยอมรับยกย่องว่าเป็นแม่พิมพ์แห่งชาติ (บุชนิยบุคคลมืออาชีพ) ส่งผลต่อความก้าวหน้าด้านอาชีพครูตำแหน่ง และค่าตอบแทน เป็นที่ยอมรับตามความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติ

นโยบายในการผลิตและพัฒนาครู

การผลิตและพัฒนาครูในปัจจุบันต้องเป็นไปตามนโยบายของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการ และกศพ ได้กำหนดให้การสร้างครูเป็นผู้บริหาร โรงเรียนสร้างครูในทั่วประเทศมีอำนาจหน้าที่ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ การพัฒนาวิชาชีพครู เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายการศึกษากำหนด

ปฏิรูปครู ยกฐานะให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง โดยปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดี และมีคุณธรรม เข้าสู่วิชาชีพครูปรับปรุงระบบเงินเดือน และค่าตอบแทนครู พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ ที่อิงขีดความสามารถ และวัดสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาเป็นหลัก จัดระบบการศึกษา และฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู ขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา

รุ่ง แก้วแดง (2543) นโยบายเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาครู เน้นการส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ โดยการสร้างความเชื่อมั่นในวิชาชีพครู

มนตรี จุฬาวัดนทล (2543, หน้า 28) ได้เสนอกลยุทธ์หลักในการสร้างความเชื่อมั่นในวิชาชีพครู โดยการประกันคุณภาพครูด้วยการเร่งรัดปฏิรูป 4 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาครู การประเมินคุณภาพ การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู การตอบแทนและการยกย่องครู และมาตรการเสริมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการปฏิรูปวิชาชีพครู

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543, หน้า 15-16) กล่าวถึงนโยบายในการผลิตและพัฒนาครู มุ่งคุณภาพครู และความเป็นวิชาชีพชั้นสูงแบ่งออกเป็น 4 นโยบายย่อยคือ

1. นโยบายการผลิตครูเพื่อคุณภาพครูและความเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีมาตรการให้เด็กคนเก่งมาเรียนครู ผลิตครูรุ่นใหม่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครูมีการผลิตครูผู้นำที่มีคุณภาพวิชาชีพชั้นสูง ให้สถาบันผลิตครูมีเอกลักษณ์ความเป็นเลิศในการผลิตครู และมีมหาวิทยาลัยเฉพาะทางเพื่อการวิจัยค้นคว้าพัฒนาโครงสร้าง ทั้งระบบให้มีการประกันคุณภาพทางวิชาการทั้งภายนอก และภายใน

2. นโยบายการใช้ครูเพื่อคุณภาพครูและความเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีมาตรการปฏิบัติการกระบวนการใช้ครู 4 องค์ประกอบ คือ มอบหมายงาน สร้างแรงจูงใจ บริหารแบบมีส่วนร่วม การนิเทศ และพัฒนาครูการประเมินการปฏิบัติงานจัดระบบบริหารบุคคลกำหนดเงินเดือน

3. นโยบายการบำรุงรักษา พัฒนาครูเพื่อคุณภาพครูและความเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีมาตรการส่งเสริมให้ครูได้เข้าอบรมสัมมนาเป็นประจำทุกปี มีการศึกษาต่อพัฒนางานประจำของตนเองอย่างต่อเนื่อง จัดตั้งสถาบันพัฒนาครูเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นพัฒนาหลักสูตร จัดตั้งกองทุนพัฒนาและกองทุนส่งเสริมครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ยกย่องครูผู้มีผลงานดีเด่น

4. นโยบายการผลิตและพัฒนาครูเพื่อคุณภาพครู และความเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีมาตรการประกันคุณภาพครู 6 องค์ประกอบ คือ การผลิตการพัฒนาการประเมิน การออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการปฏิบัติงาน และการตอบแทนการยกย่องให้รางวัลครูจัดตั้งราชวิทยาลัยครูศาสตร์เพื่อคุณภาพครู และพัฒนาวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง และให้ทุกฝ่ายช่วยกันรณรงค์ให้เห็นความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจ

ดังนั้น นโยบายการผลิต และพัฒนาครูเป็นการส่งเสริมให้ครูมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไปในสังคม โดยมีมาตรการการใช้ครูโดยการสร้างแรงจูงใจในการบริหารแบบมีส่วนร่วม การผลิตครูพัฒนาความเป็นเลิศมีการประกันคุณภาพทางวิชาการ ทั้งภายนอกและภายใน การบำรุงรักษาส่งเสริมให้ได้รับการฝึกอบรมทุกปีอย่างต่อเนื่อง ยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่นมีการประกันคุณภาพครูเพื่อพัฒนาเป็นวิชาชีพชั้นสูง

การพัฒนาครูตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยได้ระบุไว้ในหมวดที่ 1 บททั่วไปความมุ่งหมาย และหลักการมาตรา 9(4) ว่า “มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง” และได้กำหนดหลักการดำเนินการ

ให้กระทรวงศึกษาส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ และประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิต และพัฒนาครูคณาจารย์รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 15)

ครูที่มีการพัฒนาต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 6) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอน ที่จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ว่า เป็นผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้เตรียมกิจกรรม และคำถามกระตุ้นให้นักเรียนพูดและทำกิจกรรมคิด และแสดงออกเพื่อแก้ปัญหาสร้างสรรค์เรียนแบบมีส่วนร่วมการวัดผลหลายด้าน ผลงานขั้นสุดท้ายกระบวนการคิดการทำงาน และความรับผิดชอบ

พระธรรมปิฎก (2541, หน้า 53) กล่าวถึงบทบาทของครู โดยเฉพาะครูผู้สอนได้กล่าวไว้ว่า ต้องเป็นกัลยาณมิตร สร้างความรู้สึกลึกซึ้งสนิทสนมเป็นกันเอง มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ เป็นที่พึ่งได้ เป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงคนอยู่เสมอ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ แนะนำ ตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี

หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 14) กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครูจะต้องเตรียมตนเองสำหรับบทบาท ผู้ให้บริการความรู้ให้คำอธิบาย คำแนะนำ คำปรึกษาความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียนรวมทั้งแหล่งความรู้ ที่จะแนะนำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าได้ ครูจึงต้องเตรียมการอ่านค้นคว้าทดลองปฏิบัติเพื่อเป็น ประโยชน์ต่อผู้เรียนเตรียมแหล่งข้อมูลทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียนใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษา ได้ทั้งในและนอกโรงเรียนเตรียมแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ต้องวางแผนการจัดการ เรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด โดยครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้ สารสำคัญและเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่ได้ตั้งไว้ โดยครูต้องเตรียมทำกิจกรรม ที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของแต่ละคน เตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ และเตรียม การวัดและประเมินผลให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการ และ ผลที่เกิดขึ้น

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 22) กล่าวถึงบทบาทของครูว่าขณะที่ผู้เรียนดำเนิน กิจกรรมบทบาทของครูที่ควรปฏิบัติ คือ เป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อผู้เรียนต้องการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมแรงให้ผู้เรียนสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเองร่วมทำ กิจกรรมในกลุ่มผู้เรียน พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นและเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เรียน คิดตาม

ตรวจสอบผลการทำงานของผู้เรียนเพื่อให้ถูกต้องและมีความชัดเจนก่อนที่จะให้ผู้เรียน ได้สรุป ข้อความที่ได้จากการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตรให้ผู้เรียนกล้าแสดง ความคิดเห็นยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 36-38) กล่าวว่าครูให้ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ ตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ตามความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และคำนึงถึงความแตกต่างกันของผู้เรียนเอาใจใส่ ผู้เรียนเป็น รายบุคคล แสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญ และแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ จัดให้ ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงให้คิดเป็น และทำเป็นรวมทั้งรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริม กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่งเสริมส่วนดีค่านิยม และคุณลักษณะปรับปรุง ส่วนด้อยของผู้เรียนผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ และสอดแทรกคุณธรรมอันพึงประสงค์ไว้ใน ทุกวิชา จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ปลูกเร้าใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้เรียนรู้ ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ รวมทั้งในเรื่อง ความรู้และทักษะเตรียมเนื้อหาสาระ และให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องต่าง ๆ ความสัมพันธ์กับ สังคมรอบตัว ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน และสังคม โลกวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการจัดการบำรุง รักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา กีฬา คณิตศาสตร์ ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษา การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข นอกจากนี้การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ การทดสอบการประเมินพัฒนาการและความประพฤติของผู้เรียน และการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรม รวมทั้งการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการ เรียนรู้ของผู้เรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา โดยสรุปบทบาทของครูผู้สอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูควรจะได้รับการพัฒนาให้ครูเป็นนักออกแบบผู้อำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้เรียนเป็นผู้ให้ความรู้เป็นกัลยาณมิตร ต้องเตรียมความพร้อมในทุกด้านตั้งแต่สำรวจ ความต้องการ เตรียมการสอน ดำเนินการสอน การประเมินผลและการสรุปการสอนแบบเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางเป็นแนวความคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ โดยการลงมือกระทำปฏิบัติแก้ปัญหา หรือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยยึด ความสนใจความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง และ นำความรู้ไปใช้เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้ ตลอดจนเน้นกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน

ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง จะเรียนอย่างมีความสุขมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีจิตใจที่สดชื่นแจ่มใสในระหว่างดำเนินกิจกรรม

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและจะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีผู้นำปฏิรูปที่พัฒนาการเรียนการสอนตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ (ทิสนา แคมมณี, 2542, หน้า 3-4) นอกจากนี้ยังได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ดังนี้ สมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2542, หน้า 11) เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่าเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน การจัดกิจกรรมจะมีความหมายเป็นไปตามความสนใจของเด็ก ครูต้องยึดหลักการเรียนรู้ โดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางเด็กมีอิสระในการเลือกสิ่งที่เรียนตามความสนใจและความสามารถของตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่ต้องการได้ ผึกคิดวิเคราะห์วางแผนปฏิบัติจริงสรุปข้อมูล และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองมีโอกาสนำไปปฏิบัติและเรียนรู้จากบุคคลอื่นได้ ทำกิจกรรมที่ท้าทาย และเกิดความสำเร็จวิเคราะห์การเรียนรู้ของตนเอง และวางแผนพัฒนาตนเองเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อบอุ่น มีความรัก ความมั่นคงปลอดภัย และมีความสำเร็จในการทำงาน ยอมรับในผลงานของเด็กทุกคน นำความรู้ทักษะที่ได้จากการเรียนรู้และการปฏิบัติไปใช้

ทิสนา แคมมณี (2543, หน้า 36-37) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนว่าการจัดทำแนวการสอนที่มีลักษณะตามที่พึงประสงค์แนวการสอนควรมีลักษณะที่สำคัญคือ

1. การสอนโดยยึดจุดหมาย ได้แก่ กระบวนการพึ่งตนเองหรือการพัฒนาเป็นแกนในการสอนตลอดหลักสูตร
2. การเรียนการสอนให้มีลักษณะที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นจะช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดและเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริง
3. การเรียนการสอนให้มีการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎี และปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความรู้กับการปฏิบัติจริง และส่งเสริมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและความชำนาญในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 54-55) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งต้องให้ความสำคัญ

เป็นพิเศษมากกว่าการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้โดยไม่มั่นใจ ในการส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเป็นการเรียนจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้มีหลายลักษณะ บุคคลอาจจะมีกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การเรียนเนื้อหาสาระต่าง ๆ กันใช้กระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และสำหรับกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่พึงประสงค์ ซึ่งควรจัดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนารอบด้านอย่างน้อย 5 ลักษณะคือ

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. การเรียนรู้จากการคิดปฏิบัติจริง
3. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น
4. การเรียนรู้แบบองค์รวม
5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

จากความคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกระบวนการที่ครูและผู้เรียนมีบทบาทร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับฝึกหัดในการเรียนการทำการกิจกรรม และลงมือปฏิบัติเองเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเองตามศักยภาพ และวิธีการของแต่ละคน โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นหาปรับปรุงแก้ไขจนเกิดการพัฒนา

1. บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ปัจจุบันการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และสำคัญที่สุดของมนุษย์เพราะการศึกษา มีบทบาทต่อการพัฒนาความมั่นคง ความเจริญก้าวหน้าของประเทศเป็นอันมาก การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์และการสร้างพลังในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะต้องพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม และมีคุณธรรม มีความรู้จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

1.1 การเตรียมการจัดการเรียนการสอน

1.1.1 ศึกษาและวิเคราะห์รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และเรื่องที่จะจัดการเรียนการสอนให้เข้าใจ ครูต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนอย่างถูกต้อง ชัดเจน และทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์

1.1.2 วางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูอาจจะวางแผนร่วมกันกับครูที่สอนในรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน ถ้าเป็นหน่วยการเรียนรู้บูรณาการก็จำเป็นต้องวางแผนจัดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มผู้สอนในหน่วยการเรียนรู้เดียวกัน นอกจากนี้ครูต้องกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วย (ดวงกมล สีนเพ็ง, 2553, หน้า 131-132)

1.1.3 การจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน เช่น หนังสือ ตำรา เอกสาร วัสดุ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ โสตทัศนูปกรณ์ ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ บุคคล สถานที่ และควรควรมีความรู้ ความเข้าใจการใช้สื่อต่าง ๆ เป็นอย่างดี

1.1.4 การจัดเตรียมเอกสารประกอบการเรียนรู้ เครื่องมือในการวัดผลประเมินผล การเรียนรู้

1.1.5 การจัดเตรียมห้องเรียน หรือสถานที่ที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องอยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมตามที่วางแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ในกรณีที่ห้องเรียน หากสภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น มีด สกปรก เครื่องสายไฟฟ้าอยู่ในสภาพชำรุด เป็นอันตราย ควรต้องรีบแก้ไข ถ้าห้องเรียนไม่สะอาด ไม่เป็นระเบียบเพราะผู้เรียน ควรควรให้เวลาผู้เรียนแก้ไข ให้เรียบร้อยก่อนการจัดการเรียนการสอน

2. การจัดการเรียนการสอน

2.1 สำรวจจำนวนผู้เรียนและความพร้อมของผู้เรียนมีใครขาดเรียนบ้าง เพราะเหตุใด ใครไม่พร้อมเพราะเหตุใด เพื่อช่วยแก้ไขปัญหให้กับผู้เรียน และการเสริมสาระการเรียนรู้ที่ขาดหายไป

2.2 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี นอกจากสภาพห้องเรียนหรือสภาพที่จัดการเรียนรู้ จะพร้อม ผู้เรียนพร้อมสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมตัวครูก็ต้องพร้อมด้วยเพราะบุคลิกของครูมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมาก

2.3 กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ที่เป็นจริง

2.5 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมทั้งปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม เพื่อแก้ไขปรับปรุง

2.6 ให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

2.7 ให้ความสนใจเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียนและอาจให้ข้อมูลเนื้อหาความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

สรุปการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นั่นคือ ครูผู้สอนต้องรู้จักการจัดประสบการณ์ โดยมีกระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักคิดค้น สร้าง และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สรุปความคิด ความรู้ด้วยตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีความสุข และนำความรู้ไปใช้ได้เกิดประโยชน์สูงสุด

การวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องกระทำเพราะเป็นการใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการเรียนการสอนของครูนั้น เมื่อมีปัญหาการเรียนรู้ หรือมีปัญหาการเรียนการสอนเกิดขึ้นไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับตัวนักเรียน หรือเกิดขึ้นกับตัวครูเอง ครูผู้สอนต้องหาวิธี และแนวทางในการแก้ปัญหา นั้น ๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นหลักที่สำคัญเปรียบเสมือนลมหายใจที่จำเป็นในการเรียนการสอนของครู เพราะถ้าเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียน การสอนแล้ว ไม่มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อหาสาเหตุของปัญหาแล้วจะทำให้ไม่รู้ถึงปัญหาและหาแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

อนงค์พร สถิตย์ภักดีกุล (2544, หน้า 62) ภายหลังที่มีการใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ครูผู้สอนในทุกระดับชั้นการศึกษามีการตื่นตัวขนานรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ทั้งการปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูปการเรียนรู้ แนวคิดในเชิงบวกมีการปรับเปลี่ยนเจตคติ การปฏิบัติตน เพื่อเตรียมตัวไปสู่ครูมืออาชีพ เป็นผลทำให้ครูผู้สอน ผู้เรียน และกระบวนการเรียนการสอนแปรเปลี่ยนไป ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ข่าวดสาร และสังคม ก่อให้เกิดสรรพวิทยาการขึ้นใหม่มากมาย ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องอาศัยยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนหรือผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพ เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ตามความคาดหวังของหลักสูตร สังคม และประเทศชาติ แนวคิดหนึ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอนก็คือ การวิจัยในชั้นเรียน

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวิจัยในมาตรา 24(5) โดยกำหนดให้ผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และในมาตรา 30 ระบุให้มีการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ด้วยเหตุผลเหล่านี้ถือได้ว่าการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น และสำคัญในการเรียนการสอนของครูผู้สอนในยุคปัจจุบันที่เรียกกันว่าเป็นยุคของการปฏิรูปการศึกษา

ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียน จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู มีความเป็นวิชาชีพและมีความเป็นศาสตร์ในวิทยาการของการจัดการเรียนรู้มากขึ้น เพราะการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยให้ครูผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสาน หรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

1. ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ กรมวิชาการ (2542, หน้า 7) การวิจัยในชั้นเรียน คือ กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ เน้นการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเป็นการศึกษา และวิจัยควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาปรับปรุงการสอนของตนเอง หรือเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

กรมวิชาการ (2542, หน้า 7) ได้ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนไว้ว่า การวิจัยที่นำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันทีและสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการต่าง ๆ ของตนเองให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแนวทางที่ได้ปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไปเช่นเดียวกับ

บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 1) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ โดยเป็นการแก้ปัญหา หรือพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการวิจัยที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานของครู

นภดล เจนอักษร (2544, หน้า 15-16) กล่าวว่า การวิจัยของครูเป็นงานวิจัยที่แสดงคุณค่าของความเป็นครูเพราะเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู และนักเรียนต่อสาธารณชน ครูควรได้รับการสนับสนุนให้ทำวิจัยตามรูปแบบ และเนื้อหาที่ต้องการ โดยไม่จำเป็นว่ารูปแบบของการวิจัยจะเหมือนกับรายงานการวิจัยทั่วไป การทำงานวิจัยของครูทำในห้องเรียนเรียกการวิจัยของครูว่าการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research)

ถาวร ทิพย์โสด (2545, หน้า 19) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการหาความรู้ หรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน และช่วยพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนเพื่อแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์การวิจัยที่ทำ โดยครูเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีการดำเนินงานที่เป็นระบบแบบแผนชัดเจน มีจุดเน้นที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด และมีลักษณะเฉพาะเจาะจงต่างจากการวิจัยทั่วไป

จอห์นสัน (Johnson, 1995, p. 199) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการตีความหมาย โดยมีแผนงานกำหนด และแลกเปลี่ยนผลกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ

กระบวนการวิจัยปฏิบัติการต้องตอบคำถาม 5 คำถามต่อไปนี้ คำถามที่ต้องศึกษาคืออะไร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมีอะไรบ้าง ข้อมูลที่ต้องจัดเก็บคืออะไร จะวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร จะแปลความนั้นว่าอะไร การตอบคำถามเหล่านี้ต้องใช้เวลาวางแผนและในทุกขั้นตอนต้องอภิปรายกับเพื่อนร่วมงาน

ฟิลด์ (Field, 1997, p. 192) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการศึกษานาเล็ก (Small - Scale) ที่ดำเนินการ โดยครูในชั้นเรียน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูสะท้อนการปฏิบัติงาน และเสริมพลังอำนาจให้แก่ครูส่วนฟอสเฮย์ (Foshay, 1998, p. 108) กล่าวว่า การวิจัยที่ทำโดยครู โดยใช้ประโยชน์จากการวิจัยมาสำรวจตีความ และอธิบายความจริงที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน จากความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนดังกล่าวข้างต้น จากนักวิชาการสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน หรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนชัดเจน โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และดำเนินการวิจัยควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ได้ข้อค้นพบและคำตอบที่เชื่อถือได้ เพื่อนำผลมาปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

ลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน

ลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดนับว่าเป็นองค์ประกอบของการทำวิจัยในชั้นเรียน

1. จุดเริ่มต้นของการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนเกิดขึ้นเนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของผู้เรียน หรือปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูแล้ว ครูเกิดความคิด ความต้องการ และปรารถนาดีต่อผู้เรียนที่จะหาทางแก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ
2. ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนมีขอบเขตที่แคบ และเฉพาะเจาะจง ครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการวิจัยทั้งหมด โดยครูผู้สอนเป็นคนคิดเรื่อง และเป็นเจ้าของปัญหา เป็นผู้หาวิธีการแก้ไขหรือพัฒนา
3. การดำเนินการวิจัยจะดำเนินไปพร้อม ๆ กับการเรียนการสอนปกติ เพราะการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน หรือกระบวนการเรียนรู้
4. การวิจัยในชั้นเรียนเป็นวิจัยปฏิบัติการ เป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน หรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้ทันต่อเหตุการณ์ หรือสภาพปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

อนงค์พร สถิตย์ภาทีกุล (2544, หน้า 63-64) การวิจัยในชั้นเรียนมีรูปแบบการทำวิจัยได้หลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะศึกษาอะไรและเพื่อประโยชน์ใด จึงขอนำเสนอลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. การวิจัยสำรวจ เป็นการศึกษาลักษณะความจริง ตามสภาพจริงในเรื่องต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูล และรายงานลักษณะที่มีอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ เช่น สำรวจปัญหาการใช้หลักสูตร การสำรวจการใช้หลักสูตร เป็นต้น

2. การวิจัยหาความสัมพันธ์ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ มีอิทธิพลต่อกันหรือไม่ เช่น ศึกษาวิธีสอนของครูกับ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3. การวิจัยเปรียบเทียบ เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ เช่น การศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนอ่าน จับใจความภาษาอังกฤษว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษระหว่างคะแนน ก่อนเรียนกับหลังเรียน แตกต่างกันหรือไม่

4. การวิจัยเชิงทดลอง มี 2 ประเภท คือ การทดลองในสนามทดลองในสภาพธรรมชาติ เช่น ทดลองกับนักเรียนขณะอยู่ในห้องปกติ และการทดลองในห้องปฏิบัติการ ซึ่งสามารถจัด และ ควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ได้ตามต้องการ

5. การวิจัยเชิงทดลอง และพัฒนา เป็นการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานที่ต้อง พัฒนา มีการสร้างผลงานบนรากฐานของผลการวิจัยนำผลงานที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ในภาคสนาม ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่นำไปใช้จริง และมีการแก้ไขผลงานเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องจากที่ได้พบ ภาคสนาม จนกระทั่งผลงานที่สร้างขึ้น บรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

กระบวนการของการวิจัยในชั้นเรียน

1. กำหนดปัญหาที่จะทำและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ตั้งสมมุติฐานการวิจัย/ คาดคะเนคำตอบของปัญหา
3. กำหนดรูปแบบหรือวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา
4. สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปและเขียนรายงานการวิจัย

ปัญหาเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียน

1. ปัญหาของนักเรียน ได้แก่ ขาดเรียนบ่อย หนีเรียน นักเรียนมีจำนวนมากเกินไป ไม่สนใจเรียน อ่านหนังสือไม่ออก ขาดความพร้อมในการเรียน เกียจคร้านขาดอุปกรณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่ใช่ภาษากลาง ก้าวร้าวขาดคุณธรรม จริยธรรมขาดระเบียบวินัย ฯลฯ

2. ปัญหาด้านครู ได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนไม่สอนแบบเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ไม่สอนตามแผน มีเวลาไม่พอ ไม่เอาใจใส่ ไม่ตรงต่อเวลา มาทำงานสาย ขาดจรรยาบรรณ ใช้อารมณ์ในการสอน ครูทำผิดบ่อยๆ ปัญหาส่วนตัว ฯลฯ

ปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน

1. ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการทำวิจัยในชั้นเรียน
2. เริ่มต้นไม่ถูกมองปัญหาไม่ออก
3. ขาดความร่วมมือจากผู้เรียน
4. ขาดความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา /ครูใหญ่ /อาจารย์ใหญ่ /เพื่อนร่วมงาน
5. วางแผนการวิจัยไม่รัดกุม
6. ระยะเวลาไม่เพียงพอ
7. สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย

การเขียนโครงการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนจะต้องเขียนโครงการวิจัย เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงาน

ดังนี้คือ

1. ชื่อโครงการวิจัย
2. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. สมมติฐานการวิจัย
5. ข้อตกลงเบื้องต้น
6. ขอบเขตการวิจัย
7. ประโยชน์ของงานวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ
8. นิยามศัพท์เฉพาะ
9. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 9.1 แบบวิจัยและตัวแปรการวิจัย
 - 9.2 ลักษณะและปริมาณของกลุ่มตัวอย่าง
 - 9.3 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 9.4 วิธีการรวบรวมข้อมูล
 - 9.5 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
10. ปฏิทินปฏิบัติการวิจัย

2. กระบวนการและขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียน

ได้มีผู้เสนอขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้ ประวิต เอรารวรรณ์ (2544, หน้า 5-6)

กล่าวถึงกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีกระบวนการที่ต่อเนื่อง และเป็นระบบ คือ เริ่มต้นจากการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานว่ามีปัญหาอะไรบ้าง วางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาลงมือปฏิบัติตามแผน แล้วสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อการเริ่มต้นใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การสำรวจสภาพการปฏิบัติงาน (Reconnaissance)

2.2 การวางแผน (Planning)

2.3 การลงมือปฏิบัติ (Action)

2.4 การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection)

อนงค์ พรสถิตย์ภาทีกุล (2544, หน้า 62-65) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนต้องเริ่มต้นด้วยการกำหนดปัญหาที่จะทำ และศึกษาค้นหาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในปัญหา จากนั้นก็ตั้งสมมติฐานหรือคาดคะเนคำตอบของปัญหาว่าควรเป็นไปในลักษณะใด โดยอาศัยเหตุผลและประสบการณ์ หรือจากการค้นคว้าไปสู่การกำหนดรูปแบบ หรือวิธีการที่ใช้แก้ปัญหาแล้วสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์สรุปและเขียนรายงานผลการวิจัยเป็นขั้นตอนสุดท้าย ที่นำเสนอสิ่งที่ค้นพบอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

ยุทธนา ปฐมวรชาติ (2544, หน้า 59-68) ได้เสนอแนวทางการวิจัยในชั้นเรียนไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผนการวิจัยเพื่อกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานซึ่งสิ่งที่ควรทำในเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์ปัญหา การเลือกสื่อวิธีการนำมาใช้ในการพัฒนา และการกำหนดโครงการวิจัย เริ่มต้นจากการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งต้องตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนรู้หรือไม่ โดยใช้ข้อมูลจากการบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน วิเคราะห์จากแบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ การหาเหตุผลเพื่อกำหนดปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ว่ามีสาเหตุอะไรบ้าง มีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องการพัฒนา จากนั้นจึงศึกษาหาวิธีการสื่อ หรือนวัตกรรมที่คาดว่าจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา หรือแก้ปัญหาที่พบในชั้นเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้นกว่าเดิม การกำหนดปัญหาควรมีทิศทางในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาว่าแก้ปัญหาจุดใด จะพัฒนาผู้เรียนอย่างไร แล้วเขียนโครงการวิจัย หรือเค้าโครงการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางสู่ความสำเร็จ

2. การพัฒนาเครื่องมือการวิจัยจากการวางแผนดำเนินการ โดยจัดทำโครงการ หรือเขียนเค้าโครงเสร็จแล้ว ครูผู้สอนต้องดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้เป็นสิ่งทดลองที่จัดทำขึ้นและกำหนดเป็นตัวแปรอิสระ หรือสิ่งทดลอง เช่น วิธีการสอนสื่อแบบทดสอบ แบบสังเกต เป็นต้น เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองเมื่อครูพัฒนา โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกำหนดมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียน และจัดทำในลักษณะของสื่อ หรือนวัตกรรม ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อให้มีมาตรฐานก่อนนำไปใช้จริง ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็จะต้องมีการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) จาก

ผู้เชี่ยวชาญ และทดสอบหาค่าความยากง่าย (Difficulty) หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

3. การดำเนินการวิจัยเป็นการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ โดยการนำเครื่องมือที่เป็นสิ่งทดลอง เช่น วิธีการสอนสื่อแบบฝึกต่าง ๆ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมาใช้พัฒนาผู้เรียนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในเค้าโครงการวิจัย ดำเนินการตามรูปแบบที่กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์และการสรุปผลการวิจัยหลังจากที่การดำเนินการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการได้แล้ว ต้องนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และแปลความหมาย เพื่อสรุปการวิจัย ซึ่งจะเป็นการตอบคำถาม หรือปัญหาการวิจัยที่กำหนดไว้การวิจัยในชั้นเรียน จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการแก้ปัญหา และการพัฒนานักกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการไปพร้อมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพ โดยใช้วิธีการสื่อหรือนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ได้แก่ สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาจากการจัดการเรียนรู้ศึกษาเอกสาร เพื่อค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหา พัฒนาวิธีการสื่อและนวัตกรรม นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้แล้วสรุปผลเขียนรายงานการวิจัยก่อนดำเนินการวิจัย ครูผู้สอนควรเขียนเค้าโครงการวิจัยให้ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามแผนที่กำหนด

สรุปการวิจัยในชั้นเรียน คือ การพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาคุณภาพได้อย่างเหมาะสม เกิดประสิทธิผล มีประสิทธิภาพที่สุดในชั้นเรียนเพราะการวิจัยในชั้นเรียนไม่เพียงแต่เป็นกระบวนการค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบ หรือเป็นแต่ศึกษาหาคำตอบโดยอาศัยวิธีที่น่าเชื่อถือได้เท่านั้น แต่ยังเน้นที่การแก้ปัญหาในชั้นเรียนอีกด้วย

3. การใช้สื่อและเทคโนโลยี

ครูในยุคปฏิรูปจะต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้และค้นคว้าอยู่เสมอต้องพัฒนาระบบสื่อ และนวัตกรรมทางการสอน และรู้จักคัดสรรวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และวัยของผู้เรียน

ยุพิน พิพิธกุล (2543, หน้า 1) ได้กล่าวถึงครูยุคปฏิรูปการศึกษาว่า ต้องจัดสภาพแวดล้อมกลวิธีสอน โดยอาศัยความรู้ความชำนาญทั้งปรัชญาการสอนหลักการทักษะวิธีการและสื่อการสอนมาประกอบกันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความหมายเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาหมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต รวมทั้งการผลิตการใช้และการพัฒนาสื่อสารมวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มัลติมีเดีย เพื่อให้

เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ตามความต้องการของผู้เรียนในทุกเวลาและสถานที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 5) การใช้สื่อการสอนในโรงเรียนจะมีคุณค่าเมื่อผู้สอนได้นำไปใช้อย่างเหมาะสมและถูกวิธี ดังนั้นก่อนที่จะมีการนำสื่อการเรียนการสอนไปใช้ผู้สอนควรจะต้องศึกษาถึงคุณลักษณะ และคุณสมบัติของการสอนข้อดีและข้อจำกัด อันเกี่ยวกับตัวสื่อการเลือก การดัดแปลงสื่อการใช้สื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยที่สื่อเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กิดานันท์ มลิทอง, 2540, หน้า 79) ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะช่วยสร้างเสริมความเข้าใจในบทเรียนที่นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย และจำได้นานแล้วยังมีผลข้างเคียงที่ดีคือ กระตุ้นความสนใจทำให้ผู้เรียนสนุกสนานกับบทเรียน ฝึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้นักเรียนเป็นคนกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับคุณภาพ และการกระจายโอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกในการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบ “ไซเบอร์โฮม” ที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนโดยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต เพื่อการศึกษาขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง ปรับปรุงห้องเรียนนาร่องให้ได้มาตรฐาน ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเร่งดำเนินการให้ “กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา” สามารถดำเนินการตามภารกิจได้

สันติ ใจรักษา (2540, หน้า 129) พบว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนคุณค่าในทุก ๆ ด้านนับตั้งแต่ความรู้ความสามารถในเรื่องสื่อการเรียนการสอน จิตวิทยาการเรียนรู้วิธีสอนจนไปถึงการวัดประเมินผลตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเมื่อใช้สื่อทำให้นักเรียนสามารถมองเห็น ได้อย่างทั่วถึงชัดเจน แสดงว่าครูมีความเข้าใจทักษะและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการนำสื่อการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และใช้สื่อเพื่อทบทวนบทเรียน นอกจากนี้สื่อการเรียนการสอนยังเป็นตัวเชื่อมโยงความคิดของผู้เรียนให้เกิดความสนใจเนื้อหาวิชาขั้นพื้นฐาน เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจแล้วเป็นเหตุให้สนใจที่จะศึกษากันคว่ำมากยิ่งขึ้น (พระชินนิงษา, 2544, หน้า 3)

ประเภทของสื่อการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 8) ได้แบ่งสื่อการเรียนการสอนออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. อุปกรณ์เครื่องมือ (Equipment or Hardware) เป็นเรื่องของเครื่องยนต์กลไกไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีขนาดใหญ่ ตัวอุปกรณ์เองไม่สื่อความหมายทางการเรียนรู้ ยกเว้นการเรียนรู้ในอุปกรณ์นั้น ๆ เองต้องอาศัยสื่อประเภทวัสดุ (Software) ตัวอย่างของสื่อประเภทนี้ เช่น เครื่องฉายสไลด์ วิทยุทัศน์ แผ่นป้ายสาธิต กระดานดำ เป็นต้น

2. วัสดุ (Software) เป็นสื่อขนาดเล็กทำหน้าที่เก็บความรู้หรือสารในลักษณะของภาพเสียงและตัวอักษรในรูปแบบต่าง ๆ สื่อประเภทนี้แบ่งเป็น 2 ชนิดตามลักษณะการใช้งานคือ วัสดุที่มีความหมายเป็นอิสระในตัว (Independent Software) เป็นสื่อที่สามารถสื่อความหมายในการเรียนรู้ได้ด้วยตัวของมันเองไม่ต้องใช้อุปกรณ์ (Hardware) ช่วยในการสื่อความหมาย เช่น แผนภูมิ หุ่นจำลอง ภาพถ่ายบัตรคำ และวัสดุที่ไม่เป็นอิสระในตัว (Dependent Software) เป็นสื่อที่ไม่สามารถสื่อความหมายในตัวเองได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยอุปกรณ์เป็นช่องทางในการสื่อความหมาย เช่น แถบบันทึกเสียง ฟิล์ม แผ่นภาพโปรเจกเตอร์ เป็นต้น

3. เทคนิควิธี (Technique) เป็นวิธีการ หรือกระบวนการสื่อความหมายไปยังผู้เรียน เช่น เกมกิจกรรมการเรียนการสอนวิธีการเสนอเนื้อหาเล่นบทบาทสมมติ กรมวิชาการ (2544, หน้า 14-15) ได้จำแนกสื่อเป็นประเภทใหญ่ ๆ 3 ประเภทดังนี้

3.1 สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือหรือเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นสื่อเพื่อแสดงความหมาย เช่น เอกสาร หนังสือ ตำรา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร จุลสาร จดหมาย จดหมายเหตุนันทิก รายงาน วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

3.2 สื่อเทคโนโลยีหมายถึงสื่อการเรียนรู้ที่ได้ผลิตขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับเครื่องมือโสตทัศนอุปกรณ์ วัสดุ หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น แถบบันทึกภาพ พร้อมเสียง แถบบันทึกเสียง สไลด์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อการเรียนการสอนการศึกษาผ่านดาวเทียม

3.3 สื่ออื่น ๆ นอกจากสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนการสอน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรม หรือกระบวนการ สื่อวัสดุ ดังนั้นสื่อต่าง ๆ ที่จัดหามาใช้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องมั่นใจได้ว่าให้สาระการเรียนรู้ที่ถูกต้องสร้างสรรค์และมีคุณค่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ และอย่างร่วมมือกัน ตลอดจนข้อมูลจากทั่วโลกที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ด้วยเทคโนโลยีที่เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่ไม่มีขีดจำกัด ซึ่งผู้เรียนต้องได้รับการชี้แนะ และรู้จักแสวงหาข้อมูลแหล่งความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนวิเคราะห์เพื่อเลือกสรรข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้

4. หลักการใช้สื่อการสอน

สื่อการสอนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการใช้หลักสูตรในฐานะที่สื่อการสอนเป็นสิ่งส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ การใช้สื่อการสอนให้เกิดผลดี ครูจะต้องมีการเตรียมนักเรียนและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมที่จะนำมาใช้ได้ทันที การใช้สื่อการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องศึกษาสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการนำมาใช้จัดกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 29) ได้กำหนดหลักการใช้สื่อการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่ครูผู้สอน และให้การใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลสูงสุดมีขั้นตอน 4 ขั้นตอนคือ

1. การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน
2. การเตรียมการใช้สื่อการเรียนการสอน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 1: การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนการเลือกสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการสอนเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูต้องสามารถเลือกได้อย่างเหมาะสม เพราะถ้าเลือกไม่เหมาะสมอาจทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ หลักการเลือกสื่อการเรียนการสอนที่ครู ควรยึดเป็นหลักได้ควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ คือ

1. บทเรียนสื่อการเรียนการสอนต้องมีคุณสมบัติตรงกับเนื้อหาจุดประสงค์ของบทเรียนและความมุ่งหมายในการสอน
2. ผู้เรียนสื่อการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับวัยระดับชั้นระดับสติปัญญา ความสนใจ และจำนวนของผู้เรียน
3. ตัวสื่อการเรียนการสอนควรเป็นสื่อการเรียนที่หาง่ายและมีประสิทธิภาพ สื่อความหมายได้ดี เสนอเรื่องราวได้ตรงตามความเป็นจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองเพิ่มเติมจากบทเรียน คือ ให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หรือได้มีกิจกรรมที่สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิม ควรคำนึงถึงปัจจัยเกี่ยวกับสี เสียง ความคงทน และความสนุกสนาน
4. ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เวลา สถานที่ และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ต้องจัดสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสิ่งเหล่านี้ด้วย

ขั้นที่ 2: การเตรียมการใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นการวางแผนการใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนช่วงท้ายของการเตรียมการสอน และเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นการสร้างความพร้อมให้กับครูผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก หรือปัจจัยอื่น ๆ เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1. การเตรียมพร้อมของครูในด้านบทเรียน การเตรียมการสอน การจัดหาสื่อ การเตรียมสื่ออื่น ๆ ที่ใช้ร่วมกับสื่อการสอน และการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง
2. การเตรียมผู้เรียนเป็นการสร้างความพร้อมให้เกิดในตัวผู้เรียน ก่อนที่จะมีการใช้สื่อการสอน ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนร่วมกัน กระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจในสื่อที่ครูนำมาใช้ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะสื่อที่จะนำมาใช้
3. การเตรียมสื่อการเรียนการสอนมีการตรวจสอบ โดยการทดลองใช้ตรวจสอบสภาพให้มีความพร้อมที่จะใช้งาน จดบันทึกหัวข้อสำคัญจากสื่อเพื่อใช้อธิบายเพิ่มเติมให้ผู้เรียนได้เข้าใจยิ่งขึ้น
4. การเตรียมการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตรวจสอบระดับแสงสว่างการมองเห็น การได้ยินเสียงต้องชัดเจน

ขั้นที่ 3: การใช้สื่อการเรียนการสอนการใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนที่อยู่ระหว่างการดำเนินการสอนเป็นขั้นสำคัญที่ผู้สอนไม่ควรพลาดในการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น มีหลักปฏิบัติดังนี้

1. สร้างความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อน โดยมีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจ
2. การเสนอสื่อการเรียนการสอนต้องให้เหมาะสมตามลำดับขั้นของแผนการสอน และนำเสนอสื่อ เมื่อถึงเวลาตามลำดับตามที่วางแผนไว้จนครบทุกขั้น
3. อุปกรณ์หรือสื่อการสอนใดที่ใช้แล้วควรเก็บเพราะอาจทำให้มีจุดสนใจมากเกินไป
4. ขณะที่ใช้สื่อทุกครั้งควรสังเกตและสำรวจข้อบกพร่องของสื่อ และผู้ใช้สื่ออยู่เสมอเพื่อเป็นข้อมูลนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

ขั้นที่ 4: การติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เมื่อนำสื่อการเรียนการมาใช้ในการสอนไม่ว่าขั้นใดของการสอนก็ตาม ควรจะมีการติดตามผลเพื่อจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไปในการติดตามผล ในส่วนของผู้เรียนครูจะได้ทราบถึงผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของการสอนมากน้อยเพียงใด และผู้เรียนจะได้มีโอกาสขยายความรู้ให้กว้างออกไปอีก การติดตามผลยังช่วยให้นักเรียนเกิดความตั้งใจและสนใจบทเรียนอยู่ตลอดเวลา จะเป็นแรงกระตุ้นทำให้เกิดความกระตือรือร้นขึ้นได้

สรุปได้ว่า สื่อการสอนแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่เป็นวัสดุสิ่งของ และประเภทวิธีการ ซึ่งแต่ละชนิดมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเหมือนกัน ผู้สอนต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวิธีการสอนของตน จึงจะเกิดประสิทธิภาพ

ที่ตรงตามหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ต้องมีการใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย อันเป็นการส่งเสริมและตอบสนองความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน

การครองตนของครู

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างให้คนมีคุณภาพคุณธรรมจริยธรรมตามแบบ ที่สังคมต้องการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ครูณาจารย์ ทางการศึกษา เป็นวิชาชีพชั้นสูง ผู้ที่จะเป็นครูได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้และสอดคล้องกับ ความต้องการของสังคม ซึ่งเรียกร่องต้องการคนดี

สุวิทย์ มูลคำ (2543, หน้า 17) ได้สรุปลักษณะครูที่สังคมยกย่องให้เป็นครูดีไว้หลาย ลักษณะ ได้แก่ ครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูแกนนำ ครูดีเด่น การครองตนของครู หมายถึง การเป็น แบบอย่างที่ดีทั้งด้านส่วนตัว และครอบครัว มีคุณธรรมจริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จรรยา วัตร ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณของความเป็นครู เป็นที่ยอมรับของครูผู้เรียน และชุมชน สังคมให้ความคาดหวังว่าคนที่ยึดอาชีพครูควรเป็นผู้มีความ เป็นครู สามารถเป็นแบบอย่างของนักเรียน หรือที่เรียกว่าเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ดังนั้นคุณลักษณะ ของครูอาจารย์ จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2543, หน้า 35)

สาขสม ราชูนิมิ (2544, หน้า 13-15) กล่าวถึงครูว่าต้องมีคุณลักษณะเป็นกัลยาณมิตรของ นักเรียน มีความเมตตากรุณา มีความประพฤติดี สุภาพ อ่อนน้อม ครูสภาได้กำหนดจรรยาบรรณครูขึ้น โดยพัฒนามาจากระเบียบคุรุสภา ว่าด้วยจรรยา มารยาท และวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506 ด้วยความห่วงใย และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นอาชีพที่สังคมยอมรับนับถือ และนำไปสู่คุณภาพที่ได้มาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของสังคม และเชื่อว่าครูย่อมจะรัก และภาคภูมิใจ ในความเป็นครู และกระทำการทุกอย่างเพื่อผดุง และสร้างเสริมคุณค่าของอาชีพครูดังต่อไปนี้

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจใน การศึกษาเล่าเรียน ศิษย์โดยเสมอหน้า หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการความถนัดความสนใจ ของศิษย์อย่างจริงจัง สอดคล้องกับความเคารพการยอมรับการเห็นอกเห็นใจต่อสิทธิพื้นฐานของ ศิษย์ จนเป็นที่ไว้วางใจเชื่อถือ และชื่นชมได้ รวมทั้งเป็นผลไปสู่การพัฒนารอบด้านอย่างเท่าเทียมกัน
2. ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์ อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่การเลือกกำหนดกิจกรรม การเรียนที่มุ่งผลต่อการพัฒนาในตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบ และเป็น เจ้าของการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินร่วมกับศิษย์ในผลของการเรียน และการเพิ่มพูนการเรียนรู้

ภายหลังบทเรียนต่าง ๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคน และทุกคนพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพและตลอดไป

3. ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ทั้งกาย วาจา และจิตใจ หมายถึง การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอของครู ที่ศิษย์สามารถสังเกตรับรู้ได้เองและเป็นการแสดงที่เป็นไปตามมาตรฐานแห่งพฤติกรรมระดับสูง ตามค่านิยมคุณธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม

4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ หมายถึง การตอบสนองต่อศิษย์ในการลงโทษ หรือให้รางวัล หรือการกระทำอันใดที่นำไปสู่การลดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และการเพิ่มพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

5. ครูต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์ให้แก่งานโดยมิชอบ หมายถึง การไม่กระทำการใด ๆ ที่จะได้มาซึ่งผลตอบแทนเกินสิทธิที่พึงมีพึงได้จาก การปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามปกติ

6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หมายถึง การใฝ่รู้ศึกษา ค้นคว้า ริเริ่ม สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี สามารถพัฒนาบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์

7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู หมายถึง การแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครู ด้วยตระหนักว่าอาชีพนี้ เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญ และจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจ รวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมและสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู

8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความร่วมมือ แนะนำ ปรีกษา ช่วยเหลือแก่เพื่อนครู ทั้งเรื่องส่วนตัวครอบครัว และการงานตามโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง วิธีการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

9. ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย หมายถึง การริเริ่มดำเนินกิจกรรม สนับสนุน ส่งเสริมภูมิปัญญา และวัฒนธรรม โดยรวบรวม ข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ เลือกรสร ปฏิบัติตน และเผยแพร่ศิลปะ ประเพณี คนตรี กีฬา การละเล่น อาหาร เครื่องแต่งกาย ฯลฯ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การดำรงชีวิตตน และสังคม ดังนั้นครูเป็นอาชีพที่ต้องให้การอบรมสั่งสอนคนด้วยความรักและเมตตา ต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ฝึกพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ช่วยเหลือชุมชนอย่างสร้างสรรค์ แสดงออกและเชื่อมั่นในวิชาชีพที่มีเกียรติ ด้วยความเต็มใจและภาคภูมิใจ

สรุปได้ว่า ครูทุกคนถ้าอยากครองตนอยู่ในอาชีพอย่างมั่นคง และต้องฝึกพัฒนาตนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะความคิด ทักษะการเปลี่ยนแปลงของวิชาการ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจรรยาบรรณในอาชีพครูที่แท้จริง

การวัดและประเมินผล

การวัดและการประเมินผลการเรียนเป็นสิ่งที่คู่กับการจัดการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อมีการปฏิรูปการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษา ในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในการจัดการเรียนการสอน ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการสอนและวิธีการวัดผล เพื่อให้ผลที่ได้จากการวัดสะท้อนให้เห็นภาพกิจกรรมที่นักเรียนและครูทำในห้องเรียน โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติงานและผลงานเน้นการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาเน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แนวทางการประเมินผลการเรียนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

จิราภรณ์ สิริทวี (2540, หน้า 65) ได้เสนอแนวทางการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้

1. การประเมินจากสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินที่เน้นการประเมินทักษะการคิดอย่างซับซ้อน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออก การประเมินจะมีประสิทธิภาพเมื่อเกิดจากการปฏิบัติของนักเรียนในสภาพจริง รวมทั้งเพิ่มสะสมงาน การจัดนิทรรศการ การแสดง การทดลอง การเสนอรายงาน วิธีที่ใช้ได้แก่ การสังเกตอย่างเป็นระบบ และไม่เป็นระบบรายบุคคลและรายกลุ่ม การทำงานกลุ่มการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ข้อมูลจากการประเมินตนเองของนักเรียน การสรุปการประเมินในข้อมูลจากหลายส่วน และใช้เกณฑ์คุณภาพประกอบการประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นวิธีการวัดและประเมินผลที่ต้องการตอบสนองการประเมินความสามารถ ทักษะความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน การแก้ปัญหาการปฏิบัติจริงตลอดจนความสามารถในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ, 2542) วิธีการประเมินผลเป็นการประเมินเชิงบวก เพื่อดันหาความสามารถ จุดเด่นและความก้าวหน้าของผู้เรียน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในจุดที่ต้องการพัฒนาให้สูงขึ้นเต็มตามศักยภาพ เป็นเครื่องมือประเมินผลที่มีประสิทธิภาพที่ใช้ในการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Evaluation) รวมทั้งสามารถใช้ในการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ในสถานการณ์การเรียนการสอนที่ใกล้เคียงชีวิตจริงเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียน

ได้ปฏิบัติงานจริง และเป็นผู้สร้างผลงานและสร้างความรู้โดยครูเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ การประเมินผลดังกล่าวจึงอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนได้พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้เป็นอย่างดี

2. การประเมินภาคปฏิบัติ (Performance Assessment) การประเมินภาคปฏิบัติมีลักษณะเป็นการทดสอบความสามารถในการทำงานของนักเรียน ภายใต้สภาพการณ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด การประเมินทำได้ 3 ส่วน คือ การประเมินกระบวนการประเมินผลผลิต และประเมิน ทั้งกระบวนการและผลผลิตผสมผสานกันลักษณะสำคัญของการวัดภาคปฏิบัติ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดอย่างชัดเจน และมีการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติงาน การประเมินภาคปฏิบัติเน้นให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในสภาพจริงสามารถวัดได้ทั้งความสามารถและการปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เรียนมีความชัดเจน เครื่องมือในการวัดภาคปฏิบัติแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

2.1 เครื่องมือวัดเกี่ยวกับการเขียน (Paper and Performance) เป็นการวัดการประยุกต์ความรู้ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

2.2 การจำแนกและระบุกระบวนการปฏิบัติ (Identification Test) เป็นการระบุชื่อเครื่องมือชิ้นส่วนขั้นตอนการทำงานหรือจำแนกสิ่งผิดปกติ

2.3 การสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulated Performance) เป็นการสอบวัดโดยกำหนดสถานการณ์ที่คล้ายกับสถานการณ์จริงมากที่สุด ให้นักเรียนแก้ปัญหา และบอกขั้นตอนวิธีการทำงาน

2.4 การกำหนดตัวอย่างงาน (Work Sample Test) เช่น การแกะสลักผักผลไม้ ครูให้นักเรียนศึกษาตัวอย่างงานแล้วทำตามแบบให้เหมือน หรือดีกว่าการประเมิน อาจประเมินผลสำเร็จทั้งชิ้นหรือเพียงบางส่วน

3. การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) เป็นการประเมินความสำเร็จของนักเรียนจากผลงานที่นักเรียนสร้างขึ้น แล้วเก็บสะสมไว้ในแฟ้มกล่องสมุด แล้วแต่ลักษณะของงานกระบวนการของการจัดทำแฟ้มสะสมงานอยู่ที่ครูและนักเรียนร่วมกัน กำหนดจุดประสงค์เป้าหมายของงานและเกณฑ์คุณภาพงาน นักเรียนดำเนินการสร้างงาน และคัดเลือกงาน เพื่อเก็บสะสมไว้โดยนักเรียนเป็นผู้ประเมินผลงานและแสดงความคิดเห็นต่องานที่ตนทำ (Self-Evaluation and Self-Reflection) ครูและเพื่อนนักเรียนรวมทั้งผู้ปกครองจะให้ข้อเสนอแนะวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของนักเรียนแฟ้มสะสมงานมี 2 ลักษณะ คือ แฟ้มสะสมงานระยะสั้น (1-2 สัปดาห์) และแฟ้มสะสมงานระยะยาวรายภาคการศึกษา หรือรายปีเพื่อการประเมินผลรวมในการประเมินผลครูอาจให้ระดับคะแนนแต่ละชิ้นงาน และดูภาพรวมของงานทั้งหมดโดยพิจารณา

จากเกณฑ์คุณภาพ (Rubric) ที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดขึ้น การวัดผลและประเมินผลจึงเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่า การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามหลักสูตรหรือไม่เพียงใด เป็นข้อมูลนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และผู้บริหารโรงเรียนในการตัดสินใจวางแผนกำหนดนโยบายส่งเสริม ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนได้ตรงประเด็นอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของการประเมินผลจากสภาพจริง

มีนักวิชาการและนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการประเมินผลจากสภาพจริงไว้ดังนี้

การประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) ทุกแบบเป็นการวัดผลภาคปฏิบัติ การวัดผลจากสภาพจริงเป็นการวัดผลที่กำหนดให้นักเรียนได้แสดงถึงกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) หรือความสามารถที่แท้จริง โดยการปฏิบัติจริงเป็นการตีความสามารถของผู้เรียนที่เรียนโดยการปฏิบัติจริง ๆ ฝึกงานในโรงเรียนจริง ทำการทดลองจริง บริการชุมชนจริง เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความหมายและเหมือนจริง เช่น การวัดและการประเมินผลที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริง โดยการปฏิบัติจริงในชีวิตจริงของนักเรียนมากที่สุด การประเมินผลจากสภาพจริง หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึก การรวบรวมข้อมูลจากงาน และวิธีการที่นักเรียนทำเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อเด็กเหล่านั้น ไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติจริง

นุชนา เหลืองอังกูร (2541, หน้า 2) กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริง ได้แก่ การประเมินผลที่ดำเนินไปพร้อม ๆ กับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกิจกรรมการเรียนการสอนจะจัดตามความสนใจของผู้เรียน และให้สอดคล้องกับชีวิตจริง รวมทั้งเน้นการปฏิบัติที่ต้องใช้ความคิดในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ขณะเดียวกันก็ใช้เทคนิคในการประเมินผลหลากหลายวิธีเพื่อให้แสดงถึงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน

จรัส คำยัง (2540, หน้า 2) กล่าวว่า การประเมินผลจากสภาพจริงเป็นการวัด และสนับสนุนผลสัมฤทธิ์ที่มีความหมาย (Meaningful) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการประเมินโปรแกรมการสอน และประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนสำหรับเซอร์แมน, แอสบาเวอร์ส และวินเตอร์ (Herman, Aschbacher & Winters, 1992, p. 6) ได้ให้ความหมายของการประเมินสภาพจริงว่าเป็นงานที่ใช้ความสามารถระดับสูง ใช้ทักษะในการแก้ปัญหา ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความเป็นจริง จากความหมายการประเมินผลจากสภาพจริง

สรุปได้ว่า การประเมินผลจากสภาพจริงคือ การประเมินผลงานที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริงตามความสามารถของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริงของนักเรียน และเป็นการประเมินในหลายๆด้านจากการแสดงออกที่เกิดขึ้นจริง

วิธีการพัฒนาครู

กระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุด ครูจึงต้องได้รับการพัฒนาที่หลากหลายวิธีอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและเทคนิควิธีการสอนใหม่ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถือว่าครูเป็นบุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการเลือกวิธีการในการพัฒนาครู ทำได้โดยการเพิ่มพูนทักษะความสามารถของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรการปรับปรุงบุคลิกภาพการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งควรจะให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อที่ผู้รับการพัฒนาจะได้เรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การเรียนรู้ได้รับการสะท้อนมากเท่าไร ประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคลากรก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น สำหรับแนวทางการพัฒนาบุคลากรมีหลายวิธีการด้วยกัน ได้มีนักการศึกษาและงานวิจัยที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้ ปรีดาศรี เสนมัตย์ (2542, หน้า 34) ได้สรุปเทคนิค หรือวิธีอันสำคัญของการพัฒนาครูไว้ 6 วิธีดังนี้

1. การฝึกอบรม
2. การจัดปฐมนิเทศ
3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ
4. การสัมมนาทางวิชาการ
5. การศึกษาต่อหรือดูงาน
6. การไปทัศนศึกษา

วีระชัย นวลสำลี (2543, หน้า 6) ได้เสนอวิธีการพัฒนาตามแนวคิดและหลักการในการพัฒนาครูของคณะกรรมการการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนา 5 ด้านคือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 48)

1. การฝึกอบรม
2. การศึกษาต่อหรือดูงาน
3. การพัฒนาตนเอง
4. การพัฒนาทีมงาน
5. การนิเทศภายใน

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2543, หน้า 54-56) กล่าวถึงวิธีการพัฒนาครูมีหลายรูปแบบดังนี้

1. การพัฒนาตนเองในระหว่างเป็นครูประจำการ
2. การฝึกฝนกับครูพี่เลี้ยงหรือผู้เชี่ยวชาญในระหว่างเป็นครู
3. การเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ
4. การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

จันทร์ธานี สงวนนาม (2544, หน้า 1) กล่าวถึงวิธีการพัฒนาครู 3 วิธีคือ

1. การพัฒนาโดยการศึกษา (Education)
2. การพัฒนาโดยการอบรม (Training)
3. การพัฒนาในงาน (Development)

ศุภวรรณ เล็กวิไล (2544, หน้า 11) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของรูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนด้านการพัฒนาครูไว้ 5 วิธีคือ

1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อต่าง ๆ
2. การเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนากับหน่วยงานอื่นและทั้งที่โรงเรียนจัดให้
3. การศึกษาดูงานจากที่ต่าง ๆ
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
5. การถ่ายโยงการเรียนรู้จากโครงการหนึ่งสู่อีกโครงการหนึ่ง

จากการศึกษาจากวิธีการพัฒนาครูจากเอกสารคำรายนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และมีความสนใจศึกษาวิธีการของหลักการในการพัฒนาครูของคณะกรรมการการปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนกระทรวงศึกษาธิการ (2541, หน้า 48) ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาครู 5 ด้านดังนี้คือ

1. การฝึกอบรม
2. การพัฒนาตนเอง
3. การศึกษาต่อหรือดูงาน
4. การพัฒนาทีมงาน
5. การนิเทศภายใน

การฝึกอบรม

จากการศึกษาค้นคว้ามีนักวิชาการหลายแขนงหลายสาขาได้ให้ความหมายการฝึกอบรมไว้ดังต่อไปนี้

วิชัย ผลมุล (2540, หน้า 21) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นการสอนให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ การพัฒนาความรู้และเพิ่มทักษะในลักษณะงานเฉพาะอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

พะยอม วงศ์สารศรี (2540, หน้า 168) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่าคือ กระบวนการซึ่งบุคคลได้เรียนเกี่ยวกับความรู้ทักษะและทัศนคติ ซึ่งจะช่วยให้คนสามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นองค์ประกอบขององค์การให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อำนาจ แสงสว่าง (2540, หน้า 249) กล่าวถึงการฝึกอบรมคือ การพัฒนาบุคลากรขององค์การให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นทั้งทางด้านสารสนเทศ แต่ทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างได้ผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยจะต้องผ่านกระบวนการโปรแกรมการฝึกอบรมที่จัดไว้เป็นรูปแบบมีมาตรฐานการฝึกอบรม และการประเมินผลเป็นที่ยอมรับส่วนรวม

ธงชัย สันติวงษ์ (2542, หน้า 187) ได้ให้ความหมายการฝึกอบรมว่าหมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อหาทางให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ/หรือทัศนคติของพนักงาน เพื่อที่จะสามารถให้ปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มผลและให้เกิดผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์การ

ชัยญา ผลอนันต์ (2546, หน้า 48) ได้ให้ความหมายการฝึกอบรม คือ กระบวนการดำเนินงานขององค์การในอันที่จะพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความชำนาญ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรเพิ่มพูนประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานขององค์กร ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากแนวคิดดังกล่าว ดังนั้นการฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่มีแบบแผน ขั้นตอนโดยมุ่งพัฒนาบุคลากรให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ โดยการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญ ประสิทธิภาพการเพิ่มพูนประสิทธิผล และประสิทธิภาพในการทำงาน ตลอดจนการแก้ไขข้อขัดข้องในงานให้สำเร็จลุล่วงไป รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติพฤติกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะงานที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรมมีมากมายหลายชนิดแล้วแต่หน่วยงาน จะใช้แบบใดทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ดังนี้

ชัยญา ผลอนันต์ (2546, หน้า 61-67)

1. วิธีการบรรยาย หมายถึง วิธีการเสนอความรู้แนวคิด หรือข้อเท็จจริงให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยวิทยากร วิธีการนี้สามารถจัดได้ง่าย และสามารถบรรยายให้แก่ผู้ฟังได้จำนวนมาก ความสำเร็จของการบรรยายขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บรรยายที่จัดเรียงเนื้อหาได้ประสานงานสัมพันธ์กัน วิธีบรรยายเป็นการให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยผู้เป็นวิทยากรเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด จึงเหมาะในการให้ความรู้พื้นฐานและให้ข้อมูลโดยทั่วไป ซึ่งเป็นการถ่ายทอดให้แก่ผู้รับการอบรมทางเดียว มีลักษณะของการสอนบอกเล่าทางวิชาการ สื่อสารทางเดียวเพื่อสร้าง หรือเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดความเชื่อเพื่อให้เกิดการยอมรับเรื่องราวหลักทฤษฎี

2. การอภิปรายเป็นคณะหมายถึงการอภิปรายที่มีลักษณะการอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 - 5 คน ให้ข้อเท็จจริงความคิดเห็นปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขตามเนื้อหาที่กำหนด โดยมีพิธีกรทำหน้าที่แนะนำวิทยากร และประสานการอภิปรายพร้อมกับสรุปประเด็นข้อข้องใจ

ธัญญา ผลอนันต์ (2546, หน้า 64-67) กล่าวว่า การอภิปรายเป็นคณะเหมาะสำหรับหัวข้อการฝึกอบรมที่กำลังอยู่ในความสนใจของบุคคลทั่วไป และวิทยากรควรมีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อนั้นอย่างแท้จริงและควรมีหลายอาชีพร่วมอภิปราย การจัดให้บุคลากรภายนอกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปพูดแสดงความคิดเห็นและมุมมองของตนในประเด็น ซึ่งเป็นปัญหาหรืออยู่ในความสนใจ

3. การประชุมทางวิชาการ หมายถึง การประชุมที่มุ่งเน้นการพัฒนาศาสตร์ทางวิชาการ โดยการเชิญวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญมาหลายคนหัวข้อการบรรยายแต่ละคนได้รับไม่เหมือนกัน ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถซักถามปัญหาได้เนื้อหาสาระมีลักษณะในทางวิชาการเป็นสำคัญ

4. การสาธิต หมายถึง การแสดงวิธีการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยวิทยากรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นสถานการณ์จริง แสดงให้เห็นถึงกระบวนการ หรือขั้นตอนของการปฏิบัติงาน การใช้เครื่องมือหรือทดลองต่าง ๆ แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมทดลองทำตามที่ได้เรียนรู้ เป็นการแสดงให้เห็นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เห็นถึงกระบวนการ หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานจริง เป็นการนำเสนอของจริงมาแสดงวิธี เพื่อทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นของจริง กระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีการใช้เครื่องมือ และจัดให้เหมาะกับงานที่ต้องปฏิบัติ โดยใช้การบรรยายประกอบการอภิปราย หลังจากนั้นควรมีการฝึกปฏิบัติจริงโดยการใช้นิทนาทสมมติด้วยก็ได้

5. การประชุมสัมมนา หมายถึง การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น เพื่อหาข้อสรุปเรื่องใดเรื่องหนึ่งผลของการสัมมนา ถือว่าเป็นเพียงข้อเสนอแนะผู้เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติตามเพียงใดก็ได้ การประชุมสัมมนาเป็นการประชุมเพื่อพร้อมใจกันแก้ปัญหา และค้นหาความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นวิทยากร

6. การระดมสมอง หมายถึง การประชุมเพื่อให้บุคลากรในที่ประชุมได้ระดมพลังความคิดเห็น โดยการเปิดโอกาสให้อภิปรายอย่างกว้างขวาง แล้วสรุปมติที่ประชุมเพื่อถือเป็นแนวปฏิบัติ

ในการระดมสมองเป็นเทคนิคที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ไม่คำนึงถึงว่าจะผิดหรือถูก เป็นความคิดคำแนะนำสั้น ๆ อาจเป็นการพูด หรือเขียนในกระดาษใช้เวลา 1-10 นาที แล้วคัดเอาเฉพาะข้อเสนอแนะที่เหมาะสมไว้ใช้ หรือเสนอในที่ประชุมใหญ่ โดยใช้เทคนิค Mind Map มาช่วยในการระดมความคิดได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องข้างต้น

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

การฝึกอบรมมีหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ การประชุมทางวิชาการ การสาธิต การประชุมสัมมนา และการระดมสมอง

การพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตนเองเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการพัฒนาบุคลากรทุกรูปแบบ และเป็นหน้าที่ของแต่ละบุคคลที่จะต้องพยายามพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ในเรื่องนี้มีผู้ให้ทัศนะไว้หลายทัศนะพอสรุปได้ดังนี้

มนูญ ไชยทองศรี (2542, หน้า 34) กล่าวถึงการพัฒนาตนเองของแต่ละบุคคลว่าควรมีการวางแผนการปรับปรุงตนเองให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของหน่วยงาน ทั้งนี้ต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง

สมเดช สีแสง (2542, หน้า 473) ได้กล่าวว่า การพัฒนาตนเองแต่ละวิธีล้วนสามารถจำแนกแยกย่อยออกได้หลายข้อ แต่ผลที่สุดแห่งความต้องการก็คือ ความต้องการได้คนดีไว้ในองค์กรในการบริหารองค์กรสมัยใหม่ วิสัยทัศน์จัดเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่พึงประสงค์วิสัยทัศน์มีกระบวนทัศน์ (Paradigm) ซึ่งแบ่งเป็นการสร้างภาพองค์กรที่ควรจะเป็นในอนาคต (Image) การสื่อสาร (Communication) ให้แพร่หลายและเพิ่มอำนาจให้แก่บุคลากรในองค์กร (Empowerment) ฮาบินสัน (Harbinson, 1964) อ้างถึงทัศนะว่าการพัฒนาตนเองของบุคลากรในองค์กรเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของคนในองค์กรการมีวุฒิภาวะมากขึ้น และการเติบโตซึ่งเป็นผลงานมาจากประสบการณ์ในชีวิต รวมทั้งสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรและเสนอว่าการพัฒนาตนเองเป็นการที่บุคคลแต่ละคนแสวงหา และเพิ่มพูนความรู้ทักษะและความสามารถของตนเองเพื่อเป็นการเตรียมคนสำหรับความก้าวหน้าในสายงานต่อไปข้างหน้า ซึ่งองค์กรสามารถสนับสนุนการพัฒนาตนเองได้

การศึกษาต่อหรือดูงาน

สมพงษ์ แสงจักร (2543, หน้า 41-46) ได้แสดงความคิดเห็นว่าวิธีการพัฒนาบุคลากรโดยการศึกษาสามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ การศึกษาก่อนเข้าทำงานและการศึกษาหลังจากได้ผ่านการสรรหา และคัดเลือกเข้าทำงานในองค์กรระยะหนึ่งแล้ว การศึกษาหลังเข้าเป็นพนักงานกับองค์กรเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะความสามารถ เป็นการเข้ารับการศึกษเพิ่มเติม โดยการได้รับอนุญาตจากหน่วยงานตามแต่ละตกลงกัน

การพัฒนาทีมงาน

การพัฒนาบุคลากรให้เป็นสมาชิกที่ดีแก่สังคมซึ่งการดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาเพื่อให้เกิดการยอมรับ และร่วมกันพัฒนาการทำงานเป็นทีมไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 3)

กล่าวว่า การพัฒนาทีมงานเป็นกระบวนการในการวางแผนด้วยความสุขุมรอบคอบ ในอันที่จะส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในขณะเดียวกันเป็นการหาช่องทาง เพื่อลดความยุ่งยาก และปัญหา หรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเข้ามาขัดขวางการใช้ความสามารถและทรัพยากรอันมีค่าของทีมได้ มีการกล่าวถึงการพัฒนาทีมงานไว้

วู้ดค็อก (Woodcock, 1989, p. 3) กล่าวว่า การพัฒนาทีมงานเป็นกระบวนการในการวางแผนด้วยความสุขุมรอบคอบในอันที่จะส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในขณะเดียวกันเป็นการหาช่องทางลดความยุ่งยาก และปัญหาที่จะเข้ามาขัดขวางการใช้ความสามารถและทรัพยากรอันมีค่าของทีมงาน พอสรุปได้ว่า การพัฒนาทีมงานเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรด้วยการวางแผนแก้ไขปัญหาในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ลักษณะของทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 99) ได้อธิบายลักษณะของทีมงานที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป้าหมายที่สอดคล้องกัน วัตถุประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าใจชัดเจนโดยทั่วกัน และเป้าหมายแต่ละบุคคล ต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของกลุ่ม โดยส่วนรวม ทำให้สมาชิกทุกคนไปในทิศทางเดียวกัน การที่ทำให้สมาชิกมีความเข้าใจว่ากลุ่มจะไปทีใด หรือกลุ่มจะเอาอะไรกันแน่เป็นก้าวแรกของทีมงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและกลุ่ม จะต้องเกิดขึ้นด้วยการสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ และรู้สึกว่าตนเองมีค่าต่อกลุ่มด้วย ซึ่งโดยปกติการสร้างความรู้สึกร่วมกัน ความปรารถนาดังกล่าวจะเกิดขึ้นต่อเมื่อสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายและมีความเห็นพ้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่ม

2. สมาชิกมีความเปิดเผยจริงใจและเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา มีการสื่อความหมายสองทาง ให้ข้อมูลความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะ และความรู้สึกละเอินตรงไปตรงมาทุกคนมีความมานะอดทนในการแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสูง สมาชิกในทีมมีความสัมพันธ์กันอย่างเปิดเผย ซื่อสัตย์ตรงไปตรงมากล้าเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

3. สมาชิกมีการสนับสนุนและไว้วางใจกัน สนับสนุนและความไว้วางใจกันจะเจริญงอกงามได้ดีในกลุ่ม ถ้าทุกคนยอมรับกันและรับฟังกัน รวมทั้งใช้ความรู้ความสามารถ และจุดเด่นของกันและกันอย่างเต็มที่ จะทำให้มีบรรยากาศใกล้ชิดและเป็นกันเอง มีความรู้สึกล้ำที่จะให้เพื่อนร่วมงานรู้ ทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดีของตนเองด้วยความไม่คอยสบายใจ สามารถพูดกันอย่างตรงไปตรงมาถึงความกลัว หรือปัญหาที่เกิดขึ้นและกล้าที่จะรับและให้ความช่วยเหลือกัน ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วการสนับสนุน และความไว้วางใจจะเป็นสิ่งที่เกิดคู่กันคือหากมีการสนับสนุนก็就会有ความไว้วางใจเกิดขึ้นด้วย

4. สมาชิกมีความร่วมมือและใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์สมาชิกร่วมกันทำงานอยู่บนพื้นฐานการช่วยเหลือเกื้อกูลและแบ่งปันกัน รวมทั้งใช้ความแตกต่างทางความคิดในการหาทางเลือกมากขึ้นในความร่วมมือที่แท้จริง ซึ่งมีชีวิตและมีรสชาติจะต้องมีความขัดแย้งปนอยู่ด้วยความขัดแย้ง เป็นสิ่งที่มีค่าและจำเป็นต่อชีวิตในองค์กรทีมที่มีประสิทธิภาพ จะต้องฟันฝ่าอุปสรรคข้อขัดแย้ง และใช้ผลของความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

5. กระบวนการตัดสินใจและวิธีการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสมทีมงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องคำนึงถึงผลที่ต้องการเป็นอันดับแรกและวิธีการเป็นอันดับแรก และวิธีการแนวปฏิบัติเป็นอันดับรองต้องตระหนักว่ากระบวนการตัดสินใจ และวิธีการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสมมีความสำคัญไม่น้อย การตัดสินใจที่ผิดพลาดเป็นผลมาจากการวางแผน และวิเคราะห์ข้อมูลไม่ดีพอกระบวนการตัดสินใจ ต้องยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของสถานการณ์กล่าวคือ ความสมดุลระหว่างเวลาทรัพยากร รวมทั้งต้องสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความผูกพันในงานที่จะให้สมาชิกปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยความเต็มใจ

6. ภาวะผู้นำที่เหมาะสมทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำจะต้องกระจายอย่างทั่วถึงในหมู่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมมีบทบาทหน้าที่มีการรับฟังอย่างทั่วถึง ใช้ทรัพยากรกลุ่มอย่างคุ้มค่า ผลัดกันเป็นผู้นำ และผู้ตามหมุนเวียนสลับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของสถานการณ์

7. การพัฒนาตนเองของสมาชิกทีมงานที่ประสบความสำเร็จคือ การรวบรวมทักษะความสามารถของแต่ละคนในทีมเข้าด้วยกัน ซึ่งผลงานการทำงานเป็นทีมจะต้องดีกว่าการทำงานคนเดียวการทำงานให้ได้ผลดีขึ้น ผู้นำหรือผู้บริหารควรมีทักษะทางด้านความรู้ความคิด และการปฏิบัติงาน และทักษะเกี่ยวกับสมาชิกผู้ร่วมงานผู้นำจำเป็นต้องฝึกทักษะของสมาชิก ทีมงานให้มีทักษะในการปฏิบัติงานด้วยความสำเร็จในการบริหารงาน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทักษะความรู้ความสามารถอย่างเดียว ต้องขึ้นอยู่กับโอกาสหรือจังหวะด้วย ผู้นำหรือผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องคอยดูโอกาสและใช้โอกาสนั้นเป็นประโยชน์สมาชิกในทีม จะได้รับการพัฒนาอย่างมีแผนตามความชำนาญของแต่ละบุคคลซึ่งจะทำให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8. ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่เหมาะสมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญในหน่วยงาน ต้องการความร่วมมือในการทำงานตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ทีมงานอาจจะมีหลายกลุ่มที่ต้องมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน จะยอมรับและสนับสนุนกันและกันในการทำกิจกรรมของหน่วยงาน จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าองค์กรที่มีทีมงานเป็นทีมงานที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้นำและสมาชิกกลุ่มจะต้องมีพฤติกรรมสนับสนุนซึ่งกันและกัน สมาชิกเข้าใจกระบวนการกลุ่ม วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีระบบของกลุ่ม โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เห็นพ้องต้องกันของกลุ่ม มีความเปิดเผยและเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันการสนับสนุนและไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์มีกระบวนการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีภาวะผู้นำเหมาะสม มีการประเมินผล หรือตรวจสอบทบทวนผลงานอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาตนเองของสมาชิกกลุ่มให้มีทักษะความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มอื่นในหน่วยงาน องค์ประกอบทั้งหมดจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในการปฏิบัติงานร่วมกันให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของทีม หรือผลงานของทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การนิเทศภายใน

ความก้าวหน้าทางการศึกษาและเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วการศึกษา และหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงไปเพื่อสนองตอบความต้องการของสังคม จำนวน โรงเรียนครู และนักเรียนมีเพิ่มมากขึ้น การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญมากขึ้น แต่การนิเทศโดยศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องจัดการนิเทศการศึกษาแบบการนิเทศภายในโรงเรียนขึ้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักคือ การสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคมให้เต็มวัย และเต็มตามศักยภาพโดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 45) ได้กำหนดขั้นตอนกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาครูไว้ดังนี้

1. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา
2. กำหนดจุดที่จะพัฒนา
3. กำหนดยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการพัฒนา โดยยึดความเป็นไปได้และความสำเร็จเป็นสำคัญ

4. ลงมือปฏิบัติและพร้อมปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินการต่อไป

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรที่สำคัญในการให้บุคลากรเกิดความร่วมมือ เพื่อช่วยกันให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักนั่นคือการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน โดยมีกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบมีการบริหารงานรวม

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์เป็นความเคยผ่านเหตุการณ์ ฉะนั้นประสบการณ์การทำงาน หมายถึง จำนวนปริมาณ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน โดยประเมินผ่านจำนวนและหลากหลายของความรับผิดชอบในตำแหน่งงาน ผ่านระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้นได้ผ่านการเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิบัติงาน จนเกิดความชำนาญ และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี (เทียมใจ ทองแก้ว, 2547, หน้า 28 อ้างถึงใน ประทุม คงเมือง, 2549, หน้า 60) จึงกล่าวได้ว่า ระยะเวลาทำงานนานพอที่จะรู้จักและเข้าใจงานที่ทำภายใต้กฎเกณฑ์กำหนดไว้คือ ประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์ในการสอน การบริหาร หรือประสบการณ์การทำงานย่อมมีผลต่อการบริหารการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ครูที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการสอนที่ดีเป็นที่ยอมรับของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการและกิปาลาว, 2550, หน้า 12) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ทำให้ครูสามารถนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับสภาพแวดล้อมการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของวารี แสงสว่าง (2547) ศึกษาการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 4 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประชุมอบรม และประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดเอกสารพัฒนาวิชาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถัดดาพรรณ จันทร์ปริดา (2551) ความต้องการนิเทศของครู โรงเรียนในเขตอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการนิเทศของครูโดยจำแนกตามประสบการณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปว่า ประสบการณ์ที่แตกต่างกันส่งผลให้ความต้องการและแนวทางพัฒนาครูแตกต่างกัน

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของครูที่ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนในประเทศลาว ซึ่งประกอบด้วยระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป วุฒิศึกษามีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครู ดังผลการวิจัยของณัฐวรัตน์ พินสาย (2544) ความสามารถในการนิเทศภายในของหัวหน้าสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว พบว่า ความสามารถในการนิเทศภายในของหัวหน้าสถานศึกษาที่มีวุฒิศึกษาด้านต่ำกว่าปริญญาโท กับหัวหน้าสถานศึกษาที่มีวุฒิศึกษาด้านตั้งแต่ปริญญาโท แตกต่างกัน โดยหัวหน้าสถานศึกษาที่มีวุฒิศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป มีความสามารถนิเทศภายในสูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับไพรมา อ้วนไทร (2534) ศึกษาการปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษาในภาคใต้ ตามทัศนะของอาจารย์ พบว่า อาจารย์วุฒิปริญญาตรี และสูงกว่า

ปริญญาดรมีทัศนคติต่อปัญหาในการปฏิบัติงาน และความต้องการของอาจารย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะเดียวกัน ศิริรัตน์ กังสิริกุล (2544) เปรียบเทียบปัญหาและข้อเสนอแนะกรณีศึกษาในโรงเรียนของโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษามีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วัฒนพงศ์ รุ่งเรือง (2542) ศึกษาการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 4 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 4 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้วัรี แสงสว่าง (2547) ศึกษาการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 4 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ด้านการฝึกอบรม การประชุมอบรม และประชุมเชิงปฏิบัติการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า วุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลให้ความต้องการและแนวทางพัฒนาครูแตกต่างกัน

ระดับช่วงชั้นที่สอน หมายถึง ช่วงชั้นที่สอนของครูมัธยมศึกษา สังกัดแผนกศึกษาธิการ และกีฬาจังหวัดหลวงน้ำทา ซึ่งปฏิบัติหน้าที่การสอนของครูในโรงเรียนแต่ละช่วงชั้นที่สอนย่อมมีสิ่งจูงใจต่างกันตามสภาพสอน ต่างชั้น ต่างวิชา แต่เมื่อพิจารณา โดยรวมแล้วครูที่สอนชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความต้องการพัฒนาครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดแผนกศึกษา จังหวัดหลวงน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แตกต่างกัน

วรชพร ศรีไทย (2555) สมรรถนะของครูคณิตศาสตร์ที่สอนระดับมัธยมศึกษาตามทัศนคติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า

1. นักเรียนจำแนกตามเพศ ระดับชั้นขนาดของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของครูคณิตศาสตร์ที่สอนระดับมัธยมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ยกเว้นนักเรียนเพศหญิง นักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยกว่า 2.00 และ 2.51- 3.00 มีความคิดเห็นด้วยระดับปานกลางในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

2. นักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ที่มีเพศ ระดับชั้น ขนาดของโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสมรรถนะของครูคณิตศาสตร์ที่สอนระดับมัธยมศึกษา ด้านความรู้ ด้านทักษะ ไม่แตกต่างกัน

3. นักเรียนที่มีเพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสมรรถนะของครูคณิตศาสตร์ที่สอนระดับมัธยมศึกษา ด้านคุณลักษณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายมีความคิดเห็นด้วยมากกว่านักเรียนหญิง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน 2.51-3.00 มีความคิดเห็นด้วยมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00, 3.01-3.50 และ 3.51-4.0

4. นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสมรรถนะของครูคณิตศาสตร์ ที่สอนระดับมัธยมศึกษา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายมีความคิดเห็นด้วยมากกว่านักเรียนหญิง

โดยสรุป นักเรียนจำแนกตามเพศ ระดับชั้น ขนาดของโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับสมรรถนะของครูคณิตศาสตร์ที่สอนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก ดังนั้นครูคณิตศาสตร์ที่สอนระดับมัธยมศึกษา ควรมีความรู้และแม่นยำในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ มีความรู้ในการใช้คำถาม ให้นักเรียนคิดหาเหตุผล จนได้แนวคิดใหม่ และสร้างเป็นองค์ความรู้เองได้ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและแสวงหาโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ โดยการกระตือรือร้นเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ใหม่ ๆ เสมอ ดังนั้นจึงถือเอาความแตกต่างนี้เป็นปัจจัยหนึ่งในการศึกษาความต้องการพัฒนาครู

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุรเชษฐ์ สร้อยสวิง (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาครู โรงเรียนฝ่ายกว้างวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาครูอยู่ในระดับมากคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย โดยเรียงตามลำดับ

อำนาจ ศรีแสง (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพัฒนาบุคลากรในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยสรุปว่า ครูผู้ปฏิบัติการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษามีความต้องการในการพัฒนาบุคลากร โดยกระบวนการบริหารโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านปฐมนิเทศด้านจัดหา หรือจัดทำเอกสารแนะนำ การปฏิบัติงาน ด้านการส่งบุคลากรไปศึกษาดูงาน และด้านการจัดอบรมหรือสัมมนาในโรงเรียนมากกว่าผู้บริหาร

เข็มทอง แสง (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการและปัญหาความต้องการบุคลากรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ข้าราชการครูโดยรวมและจำแนกตามสถานภาพมีความต้องการพัฒนา โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาโดยกระบวนการ

ปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาทีมงาน ด้านการฝึกอบรม ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการส่งไปศึกษาต่อ

ยุทธศาสตร์ โยธะพล (2544, หน้า 56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความต้องการพัฒนาของบุคลากรครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ความต้องการพัฒนาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านการประชุม ด้านการนิเทศภายใน ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษาต่อ และเมื่อพิจารณาจำแนกตัวแปรตามสถานภาพ พบว่า ทุกตัวแปรมีระดับความต้องการ อยู่ในระดับมาก

กิตติคุณ รัตนเดชกำจาย (2551) ศึกษาการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 ปรินญาศึกษาศาสตร์คุยภูมิจิต (หลักสูตร และการสอน) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาการศึกษา ผลการศึกษาค้นคว้า สื่อการเรียนการสอน อันประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้และศูนย์สื่อฯ สามารถพัฒนาความสามารถพิเศษ ด้านภาษาไทยของนักเรียนได้ โดยมุ่งพัฒนาความสามารถแบบสัมพันธ์สองทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง-พูด และทักษะการอ่าน-เขียนตามความสามารถที่โดดเด่นของนักเรียน สื่อฯ จึงมีลักษณะยืดหยุ่น มีความหลากหลาย และเน้นการใช้ความคิดระดับสูง นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อการเรียนการสอน

เกียรติชัย หุยมาศย์ (2552, หน้า 71) แนวทางการพัฒนาครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยไผ่เหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย พบว่า มีต้องการให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายของการจัดการศึกษา และสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดทำแผนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลิตและเลือกใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิควิธีในการสอนที่หลากหลาย ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง และนำผลการวัดและประเมินผล มาปรับปรุงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

ธรากร เหล็กกล้า (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความต้องการการพัฒนาบุคลากรของพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการพัฒนาบุคลากรของพนักงานครูโรงเรียน โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง 2) พนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน (ต่ำกว่า 12 ปี กับตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป) มีความต้องการการพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวม และรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน 3) พนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ที่มีระดับ

ตำแหน่งแตกต่างกัน (ต่ำกว่าระดับ 5 กับตั้งแต่ระดับ 5 ปีขึ้นไป) มีความต้องการการพัฒนานุเคราะห์ โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

อินทรา ศิลปาจารย์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา เขตจังหวัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาตามแนวปฏิรูปการศึกษาในระดับมาก ทั้ง 8 ด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการประเมินทางการศึกษา ด้านส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการเรียนรู้ภายในชุมชน และเมื่อพิจารณาความต้องการโดยรวมของครู พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการประเมินทางการศึกษา ด้านส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการเรียนรู้ภายในชุมชนสรุปว่าทั้ง 8 ด้าน ครูมีความต้องการในระดับมากทั้ง 8 ด้าน เช่นเดียวกับความต้องการโดยรวม

ภัทราวดี อนันตวุฒิ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า

1. สภาพการดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ การกำหนดภาระงานการเรียนรู้ตามสภาพจริง รองลงมา ได้แก่ การสรุปความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะของนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ซึ่งอยู่ในระดับมากทั้งสองข้อ ได้แก่ การประเมินภาระงานการเรียนรู้ตามสภาพจริงจากแฟ้มสะสมงาน และการกำหนดเป้าหมาย หรือผลที่ต้องการให้เกิดแก่นักเรียน

2. สภาพปัญหาการดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ การกำหนดภาระงานการเรียนรู้ตามสภาพจริง รองลงมา ได้แก่ การกำหนดลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ การประเมินภาระงานการเรียนรู้ตามสภาพจริงจากแฟ้มสะสมงาน และการกำหนดมิติในการประเมิน

3. แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของครูผู้สอนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 รายงาน สรุปได้คือ 1) ด้านการ ประเมินภาระงานการเรียนรู้ตามสภาพจริงจากเพิ่มสะสมงาน ควรฝึกให้ครู ได้มีการสร้างแบบทดสอบ วัดทักษะความคิดระดับสูงที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงจากเพิ่มสะสมงาน 2) ในด้านการกำหนดภาระงานการเรียนรู้ตามสภาพจริง ควรจัดทำเครื่องมือ การวัดและประเมินผลโดยการสร้างแบบสำรวจบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

พิทยา แสงสว่าง (2545) ได้ทำการวิจัยปัญหาความต้องการการวิจัยในชั้นเรียนตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ผลการศึกษพบว่า

1. ข้าราชการครูมีปัญหการวิจัยในชั้นเรียนในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาด้านแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครูมีความต้องการ การวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาความต้องการ การวิจัยในชั้นเรียนตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย จำแนกตามขนาดของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีปัญหาไม่แตกต่างกัน แต่ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน ในการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาความต้องการ การวิจัยในชั้นเรียนตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ข้าราชการครู มีปัญหาและความต้องการไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบปัญหาความต้องการการวิจัยในชั้นเรียน ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเลย จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครู พบว่า ข้าราชการครูมีปัญหาและความต้องการไม่แตกต่างกัน

สุรชาติ บัวแสง (2550) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 พบว่า

1. โดยภาพรวม นโยบายผู้บริหารในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนไม่ชัดเจน ไม่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีการเสริมแรงให้กับครูที่ทำวิจัยโดยตรง งบประมาณสนับสนุนการทำวิจัย ไม่เพียงพอ ขาดการนิเทศติดตามผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ มีสภาพการปฏิบัติในลักษณะยังไม่เป็นรูปแบบวิธีการทางวิชาการ ขาดเอกสารหลักฐาน บันทึกหรือการวิจัยในชั้นเรียน

2. ปัญหาการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนพบว่า ขาดแคลนแหล่งสืบค้นข้อมูล เอกสาร การวิจัยในชั้นเรียนมีน้อย ขาดตัวอย่างตำราเอกสารและตัวอย่างการวิจัยในชั้นเรียน ไม่มีผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวิจัยเป็นที่ปรึกษา เวลามีน้อย ครูมีภาระงานมาก ครูขาดความมั่นใจในการทำวิจัย ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจขั้นตอน หรือกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนโดยเฉพาะ รวมทั้งครูไม่เห็นคุณค่า และ ความสำคัญทำให้การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูจึงไม่ประสบผลสำเร็จ

3. สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นั้น ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของโรงเรียน บ้านห้วยไคร้ ดังนี้

3.1 ร่วมกันกำหนดนโยบายวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

3.2 สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ

3.3 ผู้บริหารโรงเรียนให้การเสริมแรงแก่ผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน จัดอบรมให้ความรู้ครู เรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ นำไปสู่การทำวิจัยเพื่อพัฒนา

3.4 จัดหาคำาเอกสารและตัวอย่างการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูได้ค้นคว้า หาความรู้เพื่อให้ครูมีแหล่งเรียนรู้ เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยมาเป็นที่ปรึกษา ตลอดจนจัดประชุม เจริญปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกัน แก้ปัญหาผู้เรียน ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยมาแก้ปัญหา และให้ผู้บริหาร โรงเรียนปรับปรุง ระบบจัดการบริหาร โรงเรียนใหม่ โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมบริหารจัดการให้มากที่สุด

ลือชัย ใจเดียว (2552) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการวัด และ ประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานตามแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีสภาพการดำเนินการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ด้านรายงานผู้ปกครอง และ สาธารณชน ด้านประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ด้านกำหนดรูปแบบ ระบบ ระเบียบ ด้านประเมิน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านรายงานผลการจัดการศึกษาในภาพรวมต่อกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

2. ด้านประเมินเพื่อซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน และด้านเทียบโอนประสบการณ์ และ ผลการเรียนรู้

3. ปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ใน

ระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาการดำเนินการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ด้านเทียบโอนประสบการณ์ และผลการเรียนรู้ ด้านประเมินเพื่อซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน ด้านประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ด้านประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านกำหนดรูปแบบ ระบบ ระเบียบ ด้านรายงานผลการจัดการศึกษาในภาพรวมต่อกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านรายงานผู้ปกครองและสาธารณชน

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

สมนึก จุ้ยคอนกลอย (2544) ได้ศึกษาบทบาทที่รับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาในเขตการศึกษาที่ 7 ผลการศึกษาพบว่า

1. บทบาทที่รับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมด้านการเตรียมการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่รับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการบริหาร พบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีบทบาทที่รับรู้ในการส่งเสริมเรื่องมีนโยบายให้ครูสอนเน้นการเรียนการสอนด้วยการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในรายด้านและแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนต่างกันมีบทบาทที่รับรู้ในการส่งเสริมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 3 เรื่องคือ ให้ครูผู้สอนมีการวัด และประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และการทำงานกลุ่ม การจัดนิทรรศการ เป็นต้น โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหาร 1-5 ปี มีบทบาทที่รับรู้ในการส่งเสริมมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหาร 6-10 ปี และผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปี มีบทบาทที่รับรู้ในการส่งเสริมมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหาร 6-10 ปี และเรื่องมีการชี้แนะครูผู้สอนให้การปรับปรุงข้อผิดพลาด

การเรียนการสอนหลังจากที่รับรู้ผลการนิเทศแต่ละครั้ง โดยผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหาร 1-5 ปี มีบทบาทรับรู้ในการส่งเสริมมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปี ในรายด้าน และแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

คลาร์ค (Clark, 1970, p. 1767-A) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินผลเลือกวิธีการจัดอบรมสำหรับครูประจำการ โดยสอบถามจากครูใหญ่ในโรงเรียนโอคลาโฮมา พบว่า วิธีการอบรมส่งเสริมครูประจำการที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และขอบเขตที่เหมาะสม โดยเสนอว่า การวางแผนปรับปรุงคุณภาพครู ควรเริ่มต้นจากปัญหาความต้องการของครูวิธีการต่างๆ ที่จัดส่งเสริมให้ครูประจำการได้มีการกำหนดเป้าหมายเฉพาะอย่าง

วอร์เรน (Worran, 1974, p. 356 อ้างถึงใน ผกาพรรณ ปะติเส, 2543, หน้า 63) ได้วิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติในการส่งเสริมครูประจำการ พบว่า ควรปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมกับความต้องการของครูแต่ละคน ควรมีการประเมินผลความต้องการและความสนใจของครูเป็นรายบุคคลเพื่อนำไปพิจารณาจัดส่งเสริมครูในโอกาสต่อไป ครูควรร่วมมือโอกาสวางแผนเสนอวิธีการจัดส่งเสริมครูประจำการด้วย และมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดในแต่ละครั้ง ควรมีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ รวมทั้งจัดโครงการที่เหมาะสมกับความต้องการที่จะนำไปใช้จริง

แมร์รี (Marry, 1979, p. 201-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรครู ระหว่างบุคลากรในการจัดการศึกษาเฉพาะอย่าง และภาวะผู้นำของบุคลากรมัลติยูทาร์ สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถพิเศษที่เหมาะสมกับหน้าที่

มัวร์ และแฮนเลย์ (Moore & Hanley, 1982, pp. 37-77) ได้ศึกษาความต้องการของครูในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการ 6 ประการคือ 1) การพัฒนาการเรียนการสอน และทักษะในการทำงาน 2) การแนะนำเด็กโดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามนั้น 3) การจัดสื่อและให้การสนับสนุนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ 4) เป็นผู้ที่เคร่งครัดในระเบียบวินัยครู 5) การแยกแยะและเข้าใจตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนการสอน 6) การช่วยให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้

แบลงค์ (Blank, 1992, p. 2766-A) ได้ศึกษารูปแบบของงานสำหรับผู้ทำหน้าที่การบริหารบุคลากรภายในระบบโรงเรียน ชุมชน ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา พบว่า การบริหารบุคลากรของโรงเรียนยังอยู่ในช่วงของการพัฒนายังล่าช้ากว่าการบริหารบุคลากรของหน่วยงานอื่น ถึงแม้บุคลากรที่รับผิดชอบด้านบริหารงานบุคคลจะมีความรู้สูงแต่ในด้านวิชาการยังไม่พร้อม จึงต้องฝึกทักษะความชำนาญ และถ้าอาศัยรูปแบบการพัฒนางานองค์การภาคเอกชนเป็นตัวอย่างการบริหารบุคลากรของโรงเรียนเป็นงานที่เป็นไปได้

ซัลลิแวน (Sullivan, 1994, p. 1163-A) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและการพัฒนาบุคลากร ในโรงเรียนรัฐฟลอริดา ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ในการพัฒนาบุคลากรเป็นส่วนสำคัญ ในการพัฒนาลักษณะผู้นำ ผู้นำต้องเป็นผู้ที่รู้จักการบริหาร การปรับปรุงองค์กรอย่างมีสติ และมีทีมงานที่มีความสามัคคี

คอลเลท (Collette, 1995, p. 1139 อ้างถึงใน วิรุจน์ศักดิ์ จันทรานุภา, 2542, หน้า 44) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของการพัฒนาบุคคลผลการศึกษา พบว่า เพศและประสบการณ์มีผลต่อ การพัฒนาบุคคล ความต้องการในการพัฒนาบุคคลขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหารงาน ด้านต่าง ๆ และเปลี่ยนแปลงลักษณะการบริหาร ความแตกต่างของการพัฒนาบุคลากรจะเกิดขึ้นน้อย มีการพิจารณาจากระยะเวลาของประสบการณ์ในการทำงาน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปว่า ความต้องการและแนวทางการพัฒนาครู แต่ละพื้นที่การศึกษาไม่เหมือนกัน ความต้องการพัฒนาครูมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตามความ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม และกาลเวลา ดังนั้นแนวทางการพัฒนาครูที่เหมาะสม จึงควรเป็นการดำเนินการระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาระดับแผนก ระดับ กระทรวง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการพัฒนาครูตามหลักการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การวิจัยในชั้นเรียน การใช้สื่อ และเทคโนโลยี การครองตนของครู และการวัดและประเมินผล

ดังนั้น การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านการปรับปรุงครูให้มีความรู้ ความสามารถสูงขึ้นในด้านวิชาการ ฝึกทักษะความชำนาญ มีการประเมินผลการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากรเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาลักษณะผู้นำต้องเป็นผู้ที่รู้จักการบริหาร การปรับปรุงองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และมีทีมงานที่ดี มีครูมืออาชีพ